

Практичен водич на ЕКПА: Исклучување

Серија практични водичи на ЕКПА

Јануари 2017 година

***Europe Direct е служба која ќе Ви помогне да најдете одговори
на Вашите прашања во врска со Европската Унија.***

Бесплатен телефонски број (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Одредени мобилни телефонски оператори не дозволуваат пристап до 00 800 броеви или овие повици може да се наплаќаат.

Повеќе информации за Европската Унија се достапни на интернет (<http://europa.eu>).

Print ISBN 978-92-9485-885-6 doi:10.2847/367356 BZ-06-16-228-MK-C
PDF ISBN 978-92-9485-886-3 doi:10.2847/427877 BZ-06-16-228-MK-N

© Европска канцеларија за поддршка на азил, 2017

Ниту ЕКПА ниту кое било лице што дејствува во нејзино име, нема да сноси одговорност за користењето на информациите содржани овде.

Практичен водич на ЕКПА: Исклучување

Серија практични водичи на ЕКПА

Јануари 2017 година

Вовед во практичниот водич во врска со исклучување

Зошто е изработен овој практичен водич? Практичниот водич на ЕКПА „Исклучување“ е наменет да служи како практична алатка која ќе им помага на надлежните службеници низ Европската Унија и пошироко во нивната секојдневна работа.

Намената на практичниот водич е да помогне во откривање и испитување на потенцијални случаи на исклучување.

Водичот е дизајниран во согласност со релевантните законски барања и истовремено нуди практичен пристап, преведувајќи ги стандардите на Заедничкиот европски систем за азил (ЦЕАС) во насоки за секојдневна работа.

Кое е полето на примена на овој практичен водич? Овој водич се фокусира на одредбите од **член 12(2) од Директивата за квалификации, кој се заснова на член 1Г од Женевската конвенција од 1951 година, и член 17 од Директивата за квалификации**, односно одредбите што регулираат исклучување во случај кога барателот не „заслужува“ меѓународна заштита.

Исклучувањето според член 12 (1) од Директивата за квалификации, кој се заснова на член 1Г и член 1Д од Женевската конвенција од 1951 година, односно во случај кога барателот веќе користи заштита и затоа нема потреба од заштита со статус на бегалец, не е предмет на овој водич.

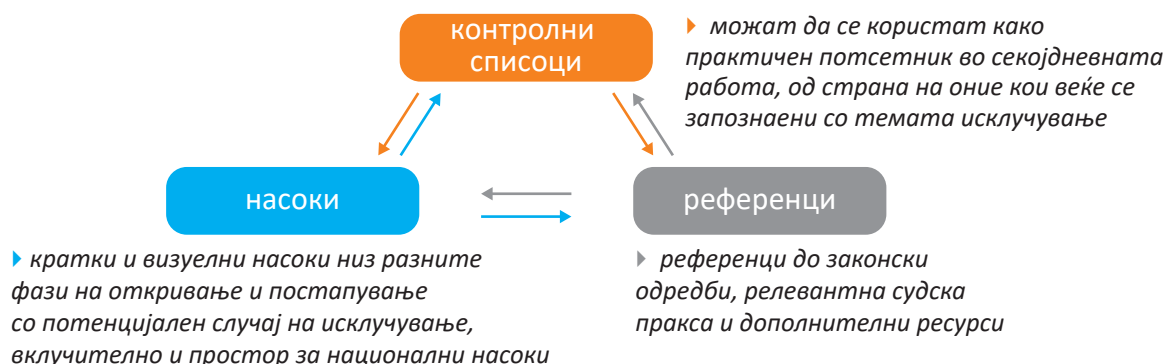
Повеќето од концептите обработени во овој практичен водич потекнуваат од кривичното право, национално или меѓународно, како и меѓународното хуманитарно право. Сепак, треба да се нагласи дека исклучувањето е регулирано со закон за азил, кој се разликува по својата суштина и цели, па во таа смисла се применуваат и посебни согледувања.

Кој треба да го користи овој практичен водич? Овој водич првенствено е наменет за службениците на националните одлучувачки органи. Се однесува на „**надлежните службеници**“ воопшто. Негова главна целна група се лицата кои вршат сослушувања и носителите на одлуки, но може да претставува корисна алатка и за службеници во ситуации на прв контакт, како и за секој друг кој би можело да биде вклучен во откривање и/или постапување со случај на исклучување.

Практичниот водич ги задоволува потребите на надлежните службеници за кои исклучувањето е нова тема: за нив алатката ќе биде пред сè од полза за зголемување на сознанијата и подигање на свеста; водичот исто така ги задоволува потребите на оние со долгогодишно искуство, вклучувајќи службеници кои се специјализирани за случаи на исклучување, на кои може да им послужи како практичен потсетник.

Како да се користи овој практичен водич? Структурата на практичниот водич се состои од три дела кои може да се користат поединечно или поврзано, во зависност од потребите на корисникот. Тие го водат корисникот од откривање на потенцијален случај на исклучување до одлука во писмена форма и можно понатамошно проследување.

Користење на деловите на практичниот водич:

Покрај тоа што обезбедува структурирани насоки, овој практичен водич може да претставува и алатка за самоевалуација и/или може да се користи како алатка за надзор на квалитетот.

Како е изработен овој практичен водич? Водичот е изработен од експерти од земјите на ЕУ+, со помош на ЕКПА и со драгоцен придонес на Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации (УНХЦР). Пред да биде финализиран, за водичот беа консултирани сите држави на ЕУ+.

На кој начин овој практичен водич се поврзува со другите алатки на ЕКПА кои обезбедуваат поддршка?

Мисијата на ЕКПА е да ги поддржи земјите членки, меѓу другото, преку заедничка обука, заеднички квалитет и заеднички информации за земјата на потекло. Како и сите алатки на ЕКПА за обезбедување поддршка, Практичниот водич на ЕКПА: „Исклучување“, се заснова на општите стандарди на Заедничкиот европски систем за азил. Изграден е врз иста рамка и треба да се смета за дополнување на другите достапни алатки на ЕКПА. Неговата усогласеност со тие алатки е од примарно значење, особено во врска со тесно поврзаниот модул од Програмата за обука на ЕКПА за „Исклучување“. [Судската анализа на ЕКПА „Исклучување: член 12 и член 17 од Директивата за квалификации \(2011/95/ЕУ\)](#) исто така беше вреден извор при изработката.

Ова е практичен водич изработен во процесот за Матрица на квалитет на ЕКПА. Треба да се разгледува заедно со други достапни практични алатки, особено [Практичниот водич на ЕКПА: Лично сослушување](#) и [Практичниот водич на ЕКПА: Процена на докази](#).

На кој начин овој практичен водич се поврзува со националното законодавство и пракса? Ова е алатка за делумна конвергенција која ги одразува заедничките стандарди и остава простор за национални варијации во законодавството, насоките и праксата.

Секој национален орган може, на означените места во практичниот водич, да вклучи релевантни делови од законодавството и насоки, за да им обезбеди на надлежните службеници сеопфатни насоки во врска со исклучувањето кои се наведени на едно место.

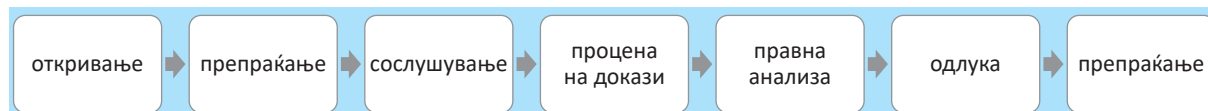
Содржина

НАСОКИ	7
1. Што е исклучување?	8
2. Откривање потенцијални случаи на исклучување	10
3. Препраќање на случајот и процедурални гаранции	12
4. Сослушување со фокус на исклучување	13
4.1. Подготовка	13
4.2. Спроведување на сослушувањето	16
5. Процена на докази	19
6. Правна анализа	21
6.1. Квалификација на дела кои подлежат на исклучување	21
6.2. Индивидуална одговорност	30
7. Изготвување на елементите на одлуката во врска со исклучување	38
8. Препраќање на случајот до надлежен орган за истрага и/или гонење	39
КОНТРОЛНИ СПИСОЦИ	41
РЕФЕРЕНЦИ	49

Практичен водич на ЕКПА:
Исклучување
НАСОКИ

1. Што е исклучување? [контролен список]

Овој практичен водич се однесува само на исклучување според член 12(2) од Директивата за квалификации, кој се заснова на член 1Г од Женевската конвенција од 1951 година и член 17 од Директивата за квалификации.

Подолу се дадени неколку клучни пораки за запознавање на надлежниот службеник со темата исклучување:

□ Примената на клаузулите за исклучување е задолжителна [контролен список]

Кога постојат сериозни причини да се смета дека барателот извршил дела кои спаѓаат под клаузулите за исклучување, примената на тие клаузули е задолжителна.

Примената на исклучување за дела опфатени со одредбите на член 12(2) од Директивата за квалификации, кој се заснова на член 1Г од Женевската конвенција од 1951 година и член 17(1) од Директивата за квалификации, е задолжителна. Единствен исклучок од задолжителниот карактер на клаузулите за исклучување е член 17(3) од Директивата за квалификации (исклучување од супсидијарна заштита врз основа на други кривични дела кои не се квалификуваат како тешки кривични дела, доколку се исполнети одредени услови).

□ Целта на исклучувањето е да се заштити интегритетот на институцијата азил [контролен список]

Исклучувањето се однесува на оние кои инаку би се квалификувале за меѓународна заштита поради основан страв од прогон или реален ризик од сериозна повреда. Тоа претставува неопходна заштита за интегритетот на институцијата азил.

Постојат две главни причини за исклучување на:

оние кои не заслужуваат меѓународна заштита

1. Одредени дела се толку тешки што барателите кои може да се одговорни за такви дела, не заслужуваат меѓународна заштита.

оние кои избегнуваат да поднесат одговорност за тешки кривични дела

2. Меѓународната рамка за заштита не треба да биде облик на заштита што им овозможува на оние кои извршиле кривични дела да избегнат поднесување на одговорност.

Со оглед на сериозните последици што ова може да ги има врз лицето, примената на клаузулите за исклучување секогаш треба да се врши на рестриктивен начин и со голема претпазливост.

□ Основи за исклучување [контролен список]

Исклучување се применува во случај кога постојат **сериозни причини да се смета** дека барателот е лично одговорен за дела кои подлежат на исклучување (или, во случај на супсидијарна заштита, дека тој претставува опасност за заедницата или безбедноста на земјата членка). Би било оправдано само во однос на следниве основи за исклучување:

Основи за исклучување	
статус на бегалец	<ul style="list-style-type: none"> ▪ злосторства против мирот, воени злосторства и злосторства против човештвото ▪ тешки неполитички кривични дела надвор од земјата на азил, пред приемот на лицето како бегалец ▪ дела спротивни на принципите и целите на Обединетите нации
супсидијарна заштита	<ul style="list-style-type: none"> ▪ злосторства против мирот, воени злосторства и злосторства против човештвото ▪ тешки кривични дела ▪ дела спротивни на принципите и целите на Обединетите нации ▪ опасност за заедницата или за безбедноста на земјата членка во која е присутен барателот ▪ други кривични дела (во одредени околности)

Основите за исклучување во врска со статусот на бегалец и супсидијарната заштита се слични и произлегуваат од одредбите на член 1^f од Женевската конвенција од 1951 година; сепак, треба да се напомене дека тие не се сосема исти. Член 17(1) од Директивата за квалификации брише некои од условите за тешки кривични дела (член 17(1)(б) од Директивата за квалификации) и воведува дополнителни основи за исклучување (член 17(1)(г) од Директивата за квалификации и член 17(3) од Директивата за квалификации) во врска со супсидијарната заштита.

Понатамошни насоки во врска со квалификацијата на дела кои подлежат на исклучување и во врска со утврдувањето индивидуална одговорност, може да се најдат во конкретните делови подолу.

Целосниот текст на овие законски одредби може да го најдете [овде](#).

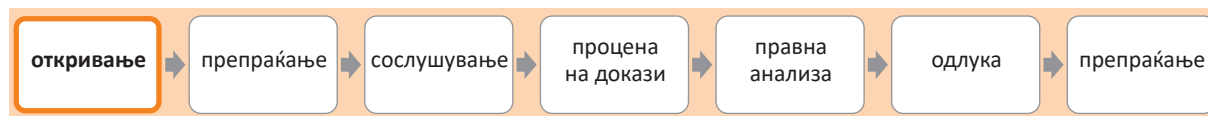
□ Товарот на докажување дека се исполнети критериумите за исклучување го сноси државата [контролен список]

Товарот на докажување дека се исполнети критериумите за исклучување го сноси државата, додека пак барателот има обврска да соработува во утврдувањето на сите факти и околности кои се од значење за неговото барање. Прашањата во врска со оправдувања обично ги покренува барателот. Сепак, должност на надлежниот службеник е целосно да ги испита сите околности, вклучително и оправдувањата, без разлика дали тие се категорички изнесени од барателот или не.

Важно е да се спомене дека иако исклучувањето се потпира на бројни концепти и дефиниции од областа на кривичното право, стандардот на докажување што се применува при исклучувањето не е толку висок колку стандардот „надвор од разумно сомневање“ што се применува за утврдување на кривична одговорност. За „сериозни причини за разгледување“ се потребни јасни и веродостојни докази.

Понатамошни насоки во врска со процена на доказите може да се најдат во конкретниот дел подолу.

2. Откривање потенцијални случаи на исклучување [контролен список]

Откривањето на потенцијален случај на исклучување може да се случи во која било фаза од постапката за азил. Можно е и на самиот почеток од постапката за азил врз основа на информациите кои се дадени во барањето и/или врз основа на други достапни информации. Во некои случаи, индикација за потенцијални дела кои подлежат на исклучување се појавува дури по личното сослушување, па дури и откако некое лице ќе добие меѓународна заштита.

Со цел што е можно порано да се откријат случаите кои подлежат на исклучување, сите вклучени во постапката за азил треба да бидат свесни за потенцијални индикации, особено во врска со одредени земји на потекло.

Важно е да се соберат што е можно повеќе информации за лицето, неговото минато, податоци за место на живеење и работен однос, членови на семејството, служење на воен рок (доколку е применливо), политички определби, припадност на група, маршрути на движење и други релевантни информации. Треба да се напомене дека согледувањата на аспектите за вклучување и исклучување на индивидуално барање, честопати се тесно поврзани. Надлежниот службеник треба да ги има на ум сите можности, а во исто време да внимава на можни индикации за исклучување.

□ Користете ги достапните ресурси за откривање [контролен список]

Може да има расположливи дополнителни насоки во врска со потенцијални индикации кога станува збор за исклучување и/или прашања од национална безбедност поврзани со одредени земји на потекло. Списоци со индикации кои ги истакнуваат некои од најважните потенцијални профили, иако неисцрпни, може да бидат од полза за надлежните службеници со цел да се открие дали е потребно темелно испитување во врска со исклучување.

Таквите документи може да се користат заедно со овој водич.

Национална пракса:

□ Разгледајте ги достапните информации [контролен список]

Потенцијалните извори на информации што би биле релевантни за исклучување се истите што би се зеле предвид во врска со вклучување.

Подолу е даден **неисцрпен список** на потенцијални докази кои може да содржат можни индикации и дополнителни информации кои се релевантни за исклучување:

- документи за лична идентификација и патни исправи
- информации за земјата на потекло (ИЗП)
- барање за екстрадиција, пресуда, кривична евиденција и налози за апсење
- информации од официјални бази на податоци
- изјави на барателот, вклучително и во првичното барање и во сослушувањата
- изјави на други лица (членови на семејството, трети лица)
- отворени извори и социјални медиуми (според националната пракса)
- итн.

Тие би можеле да обезбедат информации во врска со основите за потенцијално исклучување, како и индивидуалните околности на барателот, помагајќи му на надлежниот службеник да се подготви за сослушувањето.

Повеќе информации за разните докази и нивно разгледување може да се најдат во [Практичниот водич на ЕКПА: Процена на докази](#).

□ Потенцијални профили [[контролен список](#)]

Свесноста за исклучување, подготвеноста и пребарувањето релевантни информации за земјата на потекло (ИЗП), како и проверката на клучни елементи во досието, се задолжителни.

Треба да се нагласи дека не е можно да се приложи исцрпен список за тоа кои околности можат потенцијално да покажат дека би можело да се земе предвид исклучување.

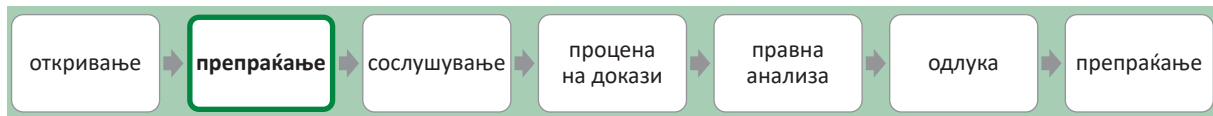
Следниот список со примери на профили е **неисцрпен**.

Потенцијалното значење на овие индиции во голема мера зависи од земјата на потекло:	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>војник</i> ▶ <i>бунтовничка група</i> ▶ <i>милиција</i> ▶ <i>полиција (или одредени ограници на полицијата)</i> ▶ <i>разузнавачки служби</i> 	<p>Кога информациите за земјата на потекло укажуваат на тоа дека се извршени сериозни прекршувања на меѓународното хуманитарно право (во случај на вооружен конфликт) или сериозни прекршувања на човековите права од такви сторители, доколку барателот спаѓа во конкретниот профил, тоа би било индиција што треба дополнително да се испита.</p> <p>Треба да се соберат дополнителни информации во врска со времето, местото, позициите, командантите и/или подредените, реалните должности, итн., за да се утврди дали може да се произлезат основи за исклучување.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>член на влада</i> ▶ <i>јавен службеник</i> 	<p>Ако барателот потекнува од земја со угнетувачки владин режим, неговото можно учество во владата би било индиција што треба дополнително да се испита.</p> <p>Во зависност од земјата на потекло, може да се земат предвид различни нивоа на инволвираност, улоги и должности.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>член на организација</i> 	<p>Во зависност од намерите, целите и методите на организацијата и од активностите, улогата и одговорностите на барателот, како и неговата позиција во организацијата, ова може да биде индиција дека треба да се земат предвид клаузулите за исклучување.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>лица кои на поинаков начин се поврзани со горенаведените категории</i> 	<p>Во одредени случаи, лица кои формално не спаѓаат во погорните категории може да бидат вмешани во однесувањето на други кои спаѓаат во нив. На пример, лекари кои учествуваат во тортура или осакатување на женски гениталии; хемиски инженери кои развиваат оружје, цивилни поткажувачи, итн.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>поврзаност со настан</i> 	<p>Врз основа на информациите за барателот (на пр., место на живеење, маршрута на патување), тој може да биде поврзан со настан кој подлежи на разгледување за потенцијално исклучување.</p>

Дополнително, но не и задолжително поврзано со информациите за земјата на потекло:

<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>кривично дело</i> 	<p>Доколку има индиции дека барателот сторил кривично дело, тоа може да биде причина да се земе предвид примената на исклучување. Треба да се напомене дека и самиот обид може да се смета за кривично дело.</p>
--	--

3. Препраќање на случајот и процедурални гаранции [контролен список]

Според националната пракса, може да се активираат одредени процедурални дејствија при потенцијални случаи на исклучување:

Доколку е применливо според националната пракса, препратете го потенцијалниот случај на исклучување [контролен список]

Во зависност од националната пракса, (потенцијалните) случаи на исклучување може да бидат препратени до специјализиран оддел, специјализиран надлежен службеник или колега на повисока позиција, итн.

Национална пракса:

Погрижете се да има воспоставени применливи процедурални гаранции [контролен список]

Во некои случаи, покрај општите процедурални гаранции што се применуваат во постапката за азил, може да се применат и посебни процедурални гаранции кога се зема предвид потенцијален случај на исклучување:

Назначување на правен советник, доколку е применливо [контролен список]

Национална пракса:

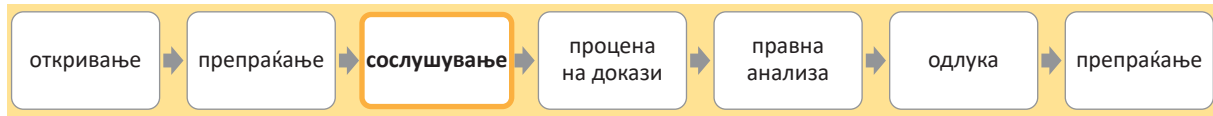
Информирање на барателот (и/или правниот советник) дека се зема предвид исклучување [контролен список]

Национална пракса:

Други посебни процедурални гаранции, доколку се применливи [контролен список]

Национална пракса:

4. Сослушување со фокус на исклучување [контролен список]

Сослушувањето е основен елемент за точно да се процени дали барателот треба да биде исклучен од меѓународната заштита. Тоа му дава на надлежниот службеник можност директно да комуницира со барателот и, што е најважно, да ги приложи доказите, давајќи му на барателот ефикасна можност да ги разјасни.

Во зависност од националната пракса и од конкретниот случај, сослушувањето кое е фокусирано на прашања кои се однесуваат на исклучување може да сочинува дел од (општото) лично сослушување или може да биде самостојно сослушување фокусирано на прашања во врска со исклучување.

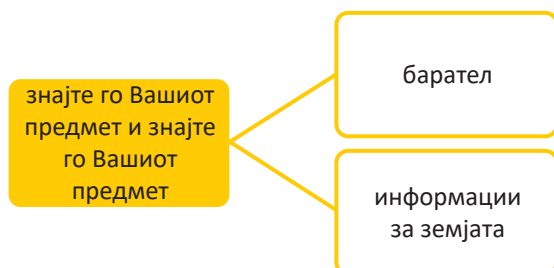
Во овој дел, практичниот водич нагласува некои од аспектите на подготовка и спроведување на сослушувањето, кои се особено важни од перспектива на исклучување.

Остануваат применливи општите насоки за сослушување наведени во [Практичниот водич: Лично сослушување](#) на ЕКПА.

4.1. Подготовка [контролен список]

□ Важност на подготовката - „знајте го Вашиот предмет и знајте го Вашиот предмет“ [контролен список]

Подготовката е клучен елемент за спроведување на сослушување за исклучување. Може да се подели на две области:

Познавањето на Вашиот предмет (1. барателот) и познавањето на Вашиот предмет (2. односната земја во врска со исклучувањето) се од суштинско значење за разрешување на сите прашања во врска со исклучување за време на личното сослушување.

Пред сослушувањето, надлежниот службеник треба да се запознае со сите информации за барателот што му се достапни. Надлежниот службеник треба

да има детални сознанија за земјата каде што можеби било извршено дело кое подлежи на исклучување. Кога е од значење, ова ќе вклучува историски настани, како и тековни случувања. При спроведување истражување во врска со барателот и земјата, надлежниот службеник треба да ги искористи сите достапни и веродостојни докази. Можеби ќе треба да собере дополнителни информации, кои се колку е можно поконкретни во врска со поединечниот случај.

□ Искористете ги сознанијата од релевантни национални насоки и соодветната судска пракса [контролен список]

Можеби се достапни национални општи насоки и/или конкретни насоки за одредена земја во врска со спроведувањето на сослушување со фокус на исклучување. Покрај тоа, судската пракса може да биде релевантна при подготовката за испитување на потребните елементи.

Национална пракса:

--

□ Колку што е можно, идентификувајте ги материјалните факти во врска со исклучување [контролен список]

Материјален факт е оној кој е од клучно значење за одлуката што ќе се донесе во врска со барањето.

Важно е надлежниот службеник да прави разлика помеѓу тоа што е материјален факт и што не е, при истражување на минатите и сегашните настани.

Материјалните факти во врска со исклучување се оние што се директно поврзани со клаузулите за исклучување.

Со цел да се идентификуваат материјалните факти, надлежниот службеник треба да ги разгледа сите елементи на потенцијални докази, фокусирајќи се на конкретниот случај.

Материјалните факти треба да се идентификуваат што е можно порано. Добрата подготовка за дадениот поединечен случај и за односната земја му помага на надлежниот службеник да ги идентификува материјалните факти и му дава можност за време на сослушувањето да реагира на она што го кажува барателот. Неподготвеноста, од друга страна, може да води до неуспешно идентификување на материјалните факти и нивно неуспешно издвојување од потенцијалните периферни прашања, како и неуспешно точно препознавање и разрешување спорни прашања за време на сослушувањето, што потоа може да води до лоши и/или погрешни одлуки.

Ова, се разбира, не значи дека сите материјални факти секогаш би се идентификувале при подготовката за сослушувањето или за време на сослушувањето. Може да постојат многу причини материјалните факти да се појават во подоцнежна фаза и надлежниот службеник треба да биде непристрасен.

□ Подгответе план за случајот [контролен список]

Секој надлежен службеник развива свој индивидуален метод на подготовка. По идентификување на релевантните материјални факти, би можело да биде корисно да се изготви распоред за прашањата што ќе бидат опфатени во текот на сослушувањето. Нивото на подробности на планот е дел од претпочитувањата на секој поединечен надлежен службеник, но тој не смее да се оддалечи од целта на сослушувањето и треба да остане флексибилен.

Хронолошката или логичка/тематска структура на сослушувањето е од корист и може да помогне при изготвување на одлука; сепак, треба да се одржува добра рамнотежа, бидејќи преголемата нормативност во планот за случајот може да биде контрапродуктивна за сослушувањето.

Планот за случајот треба да ги опфаќа материјалните факти, односно елементите на клаузулите за исклучување, вклучително и аспекти кои се значајни за индивидуалната одговорност, до оној степен до кој се идентификувани во оваа фаза од постапката. Ако во овој момент се забележат какви било потенцијални проблеми со веродостојноста, тие може да се изразат и во планот за случајот со цел да се решат за време на сослушувањето.

□ Подгответе се психички [контролен список]

Надлежниот службеник треба да си даде доволно време да размисли кого ќе сослушува и зошто. Воедно надлежниот службеник треба да има предвид дека сослушувањата за исклучување може да бидат интензивни и долготрајни.

Не сите баратели кои се сослушуваат во врска со можно исклучување ќе имаат значајни профили, но некои може да имаат. На пример, барателот може да има такво минато кое укажува дека бил на раководна и контролна позиција и/или е обучен во областа на разузнавање и контраразузнавање.

Некои баратели, вклучително и во потенцијални случаи на исклучување, можеби поминале низ трауматични ситуации или имаат други посебни потреби поради ранливост. Важно е да се запамети и да се земе предвид ова кога се подготвувате психички.

Исто така, надлежниот службеник треба да се запраша себеси кои ставови, мисли или предрасуди во врска со случајот можат да влијаат врз неговата објективност и треба да се потруди да ги избегнува.

□ Направете практични подготовки [контролен список]

- Размислете дали е погодно да се вклучи и друг надлежен службеник [контролен список]

Врз основа на профилот на барателот и врз основа на националната пракса, може да биде погодно да се вклучи и друг надлежен службеник во спроведувањето на сослушувањето. Предвид треба да се земат индивидуалните околности, како и структурната организираност која е достапна за сослушувањето.

Во некои држави, може да се применуваат конкретни правила во врска со (потенцијални) случаи на исклучување.

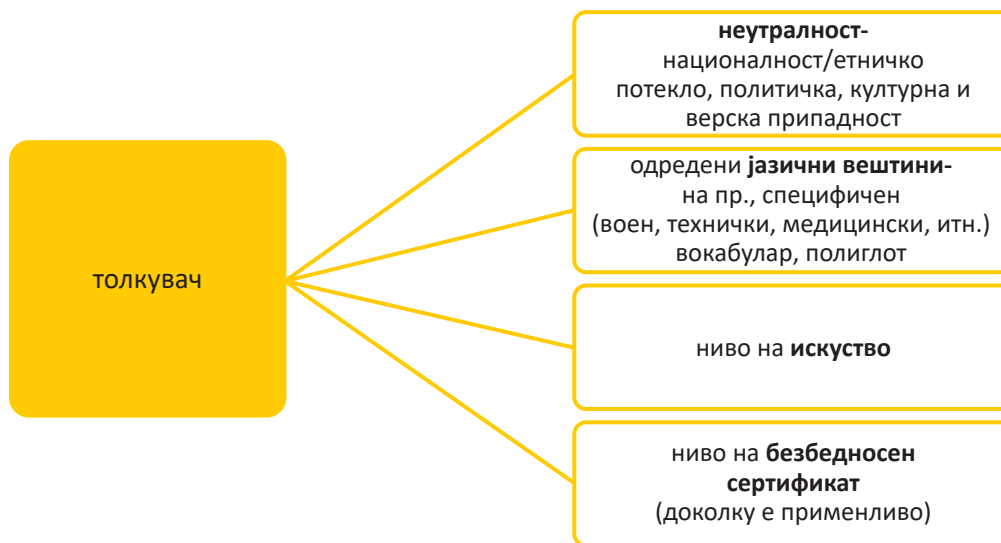
Национална пракса:

- Безбедносна подготовка [контролен список]

Безбедносните подготовки треба да бидат извршени во согласност со националната пракса.

- Избор на толкувач [контролен список]

При избор на толкувач можеби ќе сакате да ја земете предвид неговата:

- Информирање на толкувачот [контролен список]

Надлежниот службеник треба да му даде можност на толкувачот психички да се подготви за сослушувањето; тоа е важно за толкувачот, исто колку што е важно и за надлежниот службеник. Толкувачот треба да биде информиран од надлежниот службеник за природата на случајот, пред почетокот на сослушувањето. Со оглед на прашањата за исклучување кои се потенцијално во игра, толкувачот може исто така да биде известен за областите за кои ќе се дискутира бидејќи тоа ќе помогне во неговиот начин на размислување и подготовка.

Од помош може да биде и ако надлежниот службеник го извести толкувачот дека сослушувањето може да трае подолго од вообичаено.

Толкувачот треба да биде потсетен за принципите на доверливост и неутралност.

- Можност за дополнително сослушување [контролен список]

Во зависност од сложеноста на случајот, може да биде неопходно да се спроведе повеќе од едно сослушување.

4.2. Спроведување на сослушувањето [контролен список]

- **Обезбедете му информации на барателот во согласност со националната пракса [контролен список]**

Можеби треба да се обезбедат одредени конкретни информации уште на почетокот на сослушувањето кое ќе биде фокусирано на исклучување. Во зависност од националната пракса, ова може да опфаќа и информирање на барателот дека ќе бидат истражени прашања поврзани со потенцијално исклучување.

Национална пракса:

--

- **Погрижете се однесувањето на толкувачот да биде соодветно [контролен список]**

Ако надлежниот службеник е загрижен во врска со способноста или однесувањето на толкувачот, тоа треба да се реши во согласност со националните процедури (на пример, така што за тоа ќе ги извести службениците на повисоки позиции). Сослушувањето можеби ќе треба да се прекине и одново да се почне со друг толкувач.

- **Одржувајте професионален став [контролен список]**

Надлежниот службеник треба да одржува професионален став во секое време и да се погрижи неговата вербална и невербална комуникација да бидат без предрасуди.

- **Користете соодветни техники за сослушување [контролен список]**

Целта на сослушувањето е да ги утврди материјалните факти, да ги разјасни доказите и да му даде на барателот можност ефикасно да го презентира своето барање.

- **Прилагодете се на поединецот [контролен список]**

Секој барател ќе биде различен. Надлежниот службеник треба да биде свесен дека ќе бидат спроведени сослушувања за исклучување со лица кои можеби имале истакнати позиции во својата земја на потекло. И обратно, некои баратели можеби ќе бидат необразовани или слабо образовани. Ќе биде важно да се обезбеди дека сите прашања се прилагодени на соодветното ниво за да бидат целосно разбрани.

- **Инвестирајте во градење добар однос [контролен список]**

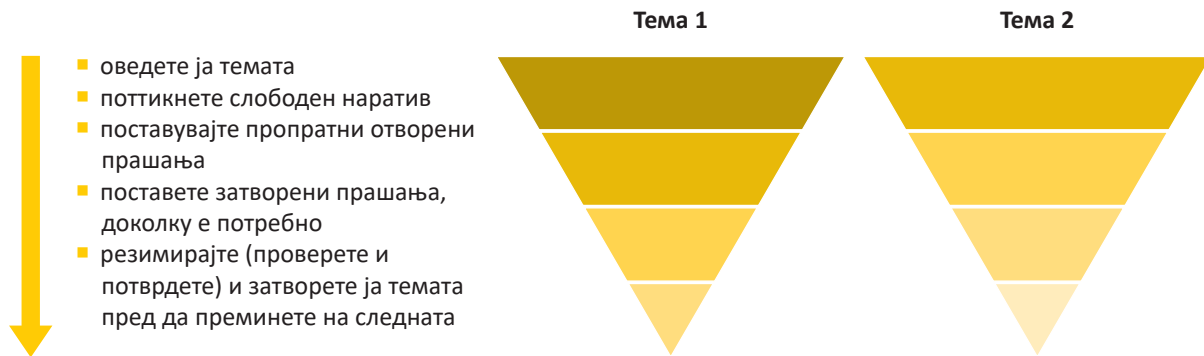
Градењето добар однос со барателот е од суштинско значење. Еден од пристапите на добра пракса е да се започне сослушувањето со работи кои не се директно поврзани со материјалните факти. Предлагаме да се започне со дискутирање за потеклото на семејството на барателот, образованието и животот после влегувањето во земјата членка, итн. Овој пристап генерално им овозможува на сите страни кои учествуваат во сослушувањето да се чувствуваат попријатно.

Не е препорачливо да се започне сослушувањето со прашање кое е директно поврзано со темата исклучување, поради можноста барателот веднаш да заземе одбранбен став, да биде претпазлив и „да се затвори“ за време на сослушувањето, што би го намалило квалитетот на собраните информации, а на крајот и квалитетот на одлуката.

Потсетување на барателот дека ова е сослушување за азил, односно има за цел да се разгледа дали тој ги исполнува условите за меѓународна заштита, исто така може да Ви помогне во градењето добар однос.

□ **Применувајте го пристапот „инка“** [контролен список]

Пристапот „инка“ се однесува на начинот на кој лицето кое го води сослушувањето го структурира истото. За секоја важна тема, лицето кое го води сослушувањето треба да следи пристап кој започнува со воведување на темата и повлекување слободен наратив преку пропратни отворени прашања па сè до затворени прашања, само доколку се потребни. Овој пристап му овозможува на лицето кое го води сослушувањето да ги идентификува клучните прашања за време на слободниот наратив заедно со спонтано дадените информации од директна важност за целта на сослушувањето. Информациите кои се дадени на овој начин обично се подетални и поквалитетни од информациите дадени како одговор на затворени прашања.

□ **Користете отворени прашања и поттикнувајте слободен наратив**

Целта на **слободниот наратив** е да се добијат што е можно поверодостојни и точни информации со тоа што на барателот ќе му се даде можност да даде непрекината лична изјава за релевантните факти. Можноста за барателот да обезбеди контекстуални информации е важен дел од спроведувањето сослушување за исклучување.

Отворените прашања овозможуваат да се испита секое важно прашање и да се сведе на минимум ризикот дека лицето кое го води сослушувањето ќе пропушти релевантни информации.

Некои баратели може да имаат потешкотии при давањето слободен наратив или може да не сакаат да одговорат на прашањата. Во такви случаи, надлежниот службеник треба да се обиде да преземе поактивна улога и да поставува пофокусирани прашања, но исто така да не заборави да продолжи да ги воведува сите теми и секогаш да започнува нова тема со поставување отворени прашања. Иако е важно поттикнувањето слободен наратив и користењето отворени прашања, надлежниот службеник секогаш треба да води сметка барателот да одговара на поставеното прашање.

Затворените прашања исто така можат да бидат корисни ако има одредени елементи за кои е потребно појаснување или потврдување (време, имиња, датуми, итн.). Ваквите прашања му овозможуваат на лицето кое го води сослушувањето да ги истражи сите останати потребни информации пред да ја затвори темата. Сепак, многу честото користење затворени прашања може да ја ограничи способноста на барателот да се вклучува во сослушувањето, намалувајќи го квалитетот и точноста на информациите.

□ **Проверете и потврдете** [контролен список]

Добра пракса за време на сослушување за исклучување би била да се резимираат и потврдат (со затворено прашање) материјалните факти и други важни прашања во повеќе наврати. Ова ќе му помогне на надлежниот службеник да го контролира сослушувањето, да ги идентификува клучните точки и да се увери дека ниту едно прашање нема да биде двосмислено, истовремено поттикнувајќи слободен наратив.

□ **Фокусирајте се на личната инволвираност на барателот: „Јас“ наместо „ние“** [контролен список]

Целта на сослушувањето е да се добијат информации што ќе му овозможат на надлежниот службеник да утврди дали се случиле дела кои може да спаѓаат во опсегот на клаузула за исклучување и, доколку е така, информации за однесувањето и психичката состојба на барателот во врска со тие дела.

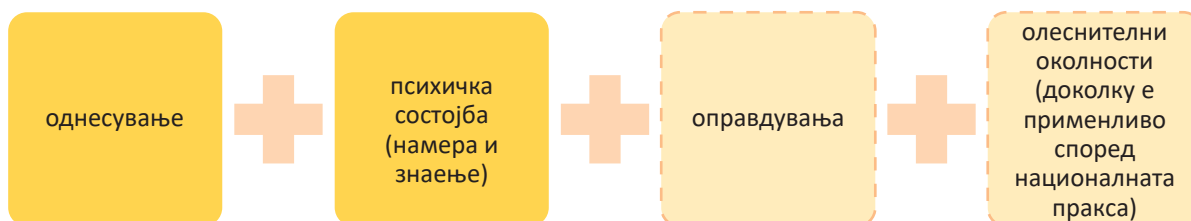
Сите релевантни прашања треба целосно да се истражат; сепак, основниот аспект за да се утврди дали исклучувањето е применливо или не, е аспектот на индивидуална одговорност.

Барателот мора да биде поттикнат да зборува за своите лични активности, улога и/или одговорности. Ако барателот, наместо тоа, користи „нас“ или „ние“, од него треба да се побара да разјасни на кого се однесува тоа, а потоа да ја разјасни својата конкретна инволвираност, односно барателот треба да одговара со „јас“.

Доколку барателот континуирано одговара на прашањата со „нас“ или „ние“, тој мора да биде потсетен да одговара конкретно каква била или каква е неговата индивидуална улога. Прашањето треба да се повтори и, доколку е потребно, да се преформулира за надлежниот службеник да може да утврди каква е индивидуалната инволвираност на барателот.

Кога барателот другите лица ги нарекува „тие“, може да биде важно да се утврди на кого мисли, особено во случаи кога барателот можеби бил поврзан со кривични дела извршени од други лица. Во такви случаи, би било важно да се утврди кој бил сторителот и каква била, доколку постоела, врска помеѓу него и барателот.

Прашањата поставени за време на сослушувањето треба да помогнат да се утврди следново во врска со барателот:

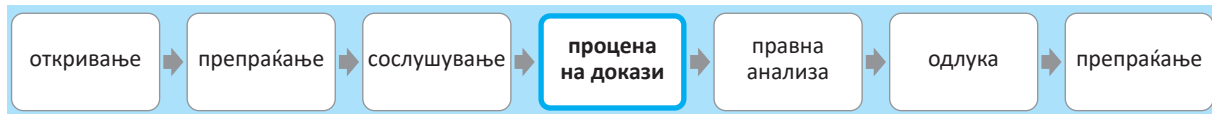
□ Решавање на потенцијални проблеми со веродостојноста [контролен список]

Може да произлезат потенцијални проблеми врз основа на внатрешни или надворешни согледувања на веродостојноста.

Доколку има потенцијални проблеми со веродостојноста, тие треба да се решат за време на сослушувањето, давајќи му на барателот ефикасна можност да објасни. Доколку надлежниот службеник не се обиде да ги разјасни идентификуваните проблеми со веродостојноста за време на сослушувањето, тогаш тој не ги исполнува своите должности за целосно, објективно и непристрасно испитување на релевантните факти и околности. Тоа ќе ја направи секоја потенцијална одлука што се однесува на тие точки на веродостојност, подложна на оспорување.

Погледнете го [Практичниот водич: Процена на докази](#) на ЕКПА за понатамошни насоки.

5. Процена на докази [контролен список]

Како и во сите случаи на барање азил, процената на доказите е клучен и често предизвикувачки дел од испитувањето. Особени предизвици може да се јават во случаите на исклучување, што произлегува од фактот дека товарот на докажување е на одлучувачкиот орган и дека во многу случаи барателот може да не е подготвен да соработува во утврдувањето на релевантните факти и околности.

За општи насоки во врска со проценка на доказите, погледнете го [Практичниот водич: Проценка на докази](#) на ЕКПА.

Применете го стандардот „сериозни причини за земање предвид“ [контролен список]

„Стандардот на докажување“ е праг што треба да се исполни за да се утврди дадено тврдење.

Самите клаузули за исклучување се однесуваат на стандардот „сериозни причини за земање предвид“.

Овој стандард на докажување е повисок од оној за проценка на ризик при утврдување на потребата од меѓународна заштита, за што генерално постои согласност дека е „разумен степен на веројатност“.

Затоа, за да се исклучи барател, **потребни се јасни и веродостојни информации** што би го задоволиле стандардот „сериозни причини“.

Обични сомневања очигледно не би биле доволни за примена на исклучување. Стандардот на докажување исто така се смета дека е повисок од „веројатно отколку помалку веројатно“ (степен на веројатност). Сепак, не е потребно да се достигне кривичниот стандард на „надвор од разумно сомневање“, кој е релевантен за утврдување „вина“.

Некои држави може да имаат конкретни насоки во врска со стандардот на докажување кој се применува.

Национална пракса:

Испитајте ги сите релевантни околности, дури и кога товарот на докажување се пренесува на барателот [контролен список]

Надлежните службеници треба да бидат свесни за две ситуации кога товарот на докажување се пренесува од државата на барателот, што значи дека утврдувањето индивидуална одговорност може да започне од претпоставка за нејзино постоење. Таквата претпоставка може да биде оправдана врз основа на постоење доволно информации за да се покаже дека некое лице, во ситуациите опишани подолу, би сносело индивидуална одговорност на еден или друг начин:

- Кога барателот е обвинет од меѓународен кривичен трибунал.
- Кога е утврдено дека барателот доброволно станал или останал член и имал истакната позиција во репресивна влада или организација која врши дела кои подлежат на исклучување.

Сепак, се разбира дека претпоставката за индивидуална одговорност во тие случаи може да се побие и треба да се биде претпазлив при примена на истата.

Останува неопходно да се испитаат сите релевантни околности, како што се личните активности, улогата и одговорностите на барателот, како и можните оправдувања, пред да се донесе одлука за исклучување.

На барателот треба да му се даде ефективна можност да ја разреши претпоставката за индивидуална одговорност. Во овие случаи, стандардот на докажување што барателот треба да го исполни за да ја побие претпоставката е оној на **разумно објаснување** во врска со неинволвираност или неповрзаност со какви било дела кои подлежат на исклучување, заедно со немање на сериозни докази за спротивното.

□ **Земете предвид одредени специфичности** [контролен список]

Одредени специфични докази или извори на информации може да станат особено важни во случаи на исклучување и надлежниот службеник треба да знае како да им пристапи.

- **Доказ дека против барателот се водела кривична постапка во земјата на потекло** [контролен список]

Надлежниот службеник треба да испита дали гонењето било легитимно и дали барателот не е, на пример, гонет и/или осуден од политички причини. Надлежниот службеник исто така треба да биде свесен дека одредено однесување може да се смета за кривично дело во земјата на потекло, но не и во неговата држава. Кривична пресуда не значи дека автоматски треба да се применуваат клаузули за исклучување.

- **Доверливи материјали** [контролен список]

Надлежниот службеник мора да испита дали и како може да се користат доверливи материјали, доколку се достапни, за проценка и изготвување на одлука за исклучување. Ова може да варира во зависност од националното законодавство и пракса, а исто така зависи и од материјалите во конкретниот случај. Доколку таквите материјали не можат да се користат, надлежниот службеник треба да разгледа дали има и други релевантни извори на докази што можат да се користат во случајот.

Национална пракса:

- **Отворени извори и социјални медиуми** [контролен список]

Во зависност од националната пракса, надлежните службеници можат да бараат информации за барателот од отворени извори или страници како што се Фејсбук, Твитер, итн., или колегите може да ги истражат таквите информации за потребите на надлежните службеници.

Треба да се внимава кога се користат овие информации во случај на исклучување. Доколку доказите од отворени извори или социјални медиуми се користат при испитувањето, надлежниот службеник треба да го информира барателот за доказите и да му обезбеди ефективна можност тој да даде свој коментар пред да се направи проценка.

Национална пракса:

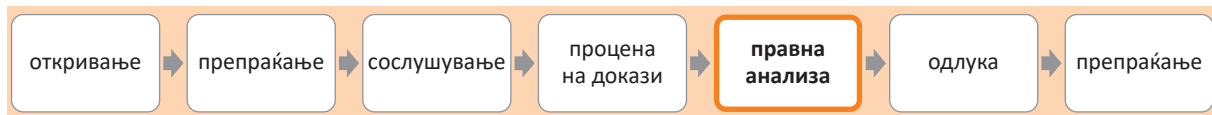
- **Анонимни сведоштва** [контролен список]

Анонимни сведоштва обично не се користат како доказ за да се оправда одлука за исклучување. Причините зошто се дадени такви анонимни сведоштва може значително да се разликуваат (љубомора, одмазда, вистинска загриженост, итн.) и со оглед на тоа дека изворот не може да се потврди, тие имаат многу ограничена веродостојност. Меѓутоа, во некои случаи анонимните сведоштва може да бидат трага која води до дела кои подлежат на исклучување, а кои надлежниот службеник можеби ќе треба дополнително да ги испита.

6. Правна анализа [контролен список]

Врз основа на прифатените факти, надлежниот службеник ја анализира применливоста на основите за исклучување и елементите кои се потребни за утврдување индивидуална одговорност.

6.1. Квалификација на дела кои подлежат на исклучување [контролен список]

Во овој чекор, надлежниот службеник треба да покаже дали **се присутни елементите на основа за исклучување**.

Треба да се земе предвид дека барателот можеби извршил повеќе дела кои подлежат на исклучување, а кои потпаѓаат под различни клаузули за исклучување. Националната пракса може да се разликува во однос на тоа дали одредено дело треба да се квалификува според повеќе од една основа, кога се присутни неопходните елементи.

Национална пракса:

а. Злосторства против мирот - воени злосторства - злосторства против човештвото [контролен список]

Женевска конвенција од 1951 година

- Член 1Г(а)

Директива за квалификации

- Член 12(2)(а)
- Член 17(1)(а)

Национално законодавство

Истата основа за исклучување важи и за исклучување од статус на бегалец и супсидијарна заштита. Кривичните дела опфатени со оваа одредба ќе бидат причина за примена на клаузулите за исклучување независно од тоа каде и кога се извршени, вклучително и ако се извршени во земјата членка и/или откако на лицето му е доделена меѓународна заштита.

- Дали има сериозни причини делото да се смета за **злосторство против мирот?** [контролен список]

Надлежниот службеник мора да утврди дали некое дело е злосторство против мирот (кривично дело на агресија) со разгледување на овие елементи:

- **Дело:** вклучува планирање, подготовка, започнување или водење воена агресија или вооружен конфликт при што се кршат меѓународни спогодби, договори или гаранции или учество во заеднички план или заговор за постигнување на кое било од претходно наведените.
- **Контекст:** злосторства против мирот може да се извршат само ако има меѓународен вооружен конфликт, односно конфликт во кој се вклучени држави или ентитети слични на држава.

- **Сторител:** Бидејќи меѓународните вооружени конфликти вообичаено ги водат држави или ентитети слични на држава, злосторството против мирот обично го вршат лица на висока раководна позиција, а кои се претставници на држава или ентитет сличен на држава.

▶ Дали има сериозни причини делото да се смета за **воено злосторство**? [контролен список]

Надлежниот службеник мора да утврди дали некое дело е воено злосторство со разгледување на овие елементи:

- **Дело:** Воените злосторства се сериозни повреди на меѓународното хуманитарно право, кои директно повлекуваат индивидуална одговорност според меѓународното право. Воени злосторства можат да се вршат само во контекст на вооружен конфликт, кој може да има меѓународен или немеѓународен карактер. Елементите на воените злосторства зависат од природата на конфликтот (меѓународен или немеѓународен) и, од таа причина, важно е да се утврди (а) постоењето на вооружен конфликт и (б) неговата природа.

Важно е да се нагласи дека сите воени дејствија не се и воени злосторства. Борците кои законски учествуваат во воени дејствија не вршат воени злосторства сè додека ги следат правилата предвидени со меѓународното хуманитарно право. Во зависност од околностите, борец кој незаконски учествува во воени дејствија или цивил кој учествува директно во воените дејствија, може да биде поврзан со дело кое подлежи на исклучување, за кое ќе треба да се процени неговата индивидуална одговорност.

Воените злосторства се наведени, *меѓу другото*, според [член 8 од Римскиот статут](#), во одредбите „Тешки прекршувања“ на Женевските конвенции од 1949 година и Дополнителниот протокол I, општ член 3 и релевантните одредби на Дополнителниот протокол II, Статутот на меѓународниот кривичен трибунал за поранешна Југославија и Статутот на Меѓународниот кривичен трибунал за Руанда.

Воената неопходност и пропорционалност треба да се земат предвид при утврдување дали делото се квалификува како воено злосторство.

- **Контекст:** Треба да постои доволна **поврзаност помеѓу злосторството и вооружениот конфликт**.

Надлежниот службеник треба да ги утврди следниве елементи:

- дали **имало вооружен конфликт за време на** злосторството;
- дали односното дело се случило **во врска со** и било поврзано со вооружениот конфликт (врска);
- дали вооружениот конфликт бил **меѓународен** или **немеѓународен** во времето кога е извршено злосторството:

Меѓународен вооружен конфликт	Немеѓународен вооружен конфликт
Меѓународен вооружен конфликт е конфликт во кој учествуваат две или повеќе држави или држава и национално ослободително движење.	<p>Немеѓународните вооружени конфликти може да се дефинираат како непријателства од широки размери, меѓу државните власти и бунтовници или помеѓу две или повеќе организирани вооружени групи во рамките на една држава.</p> <p>Најмалку два фактички критериуми се користат за класификација на ситуација на насилство како немеѓународен вооружен конфликт:</p> <ul style="list-style-type: none"> □ инволвираните страни мора да покажуваат одредено ниво на организација, и □ насилството мора да достигнува одредено ниво на интензитет. <p>Други внатрешни безредија и тензии или немири или изолирани или спорадични дела на вооружено насилство не се квалификуваат како немеѓународен вооружен конфликт.</p>

Обично треба да има информации од земјата на потекло или национални насоки што ќе прецизираат каква е природата на вооружениот конфликт. Корисни извори за потврдување на природата на конфликтите може да бидат пресуди на Меѓународниот суд на правдата, пресуди на Меѓународниот кривичен суд, резолуции на Советот за безбедност на ООН, мислења на државите или извештаи на ООН.

Важна работа што треба да се има на ум е дека конфликтните ситуации може да се променат, вклучително и нивната природа (на пр., од немеѓународна во меѓународна).

- **Сторител:** Секој може да изврши воени злосторства, вклучително и цивили кои не учествуваат во непријателствата, сè додека има доволна поврзаност со вооружениот конфликт (врска).
- **Цел:** Надлежниот службеник треба да утврди дека се случило кривично дело против заштитени лица или објекти (цивили, борци кои повеќе не се способни да извршуваат воени активности, цивилни и, особено, културни објекти) или дека се користело незаконско оружје или средства за војување.
- **Конкретен психички елемент:** Психичкиот елемент изискува познавање на фактичките околности (свесност за постоењето на вооружениот конфликт) и заштитениот статус на лицето или објектот. За некои воени злосторства потребен е конкретен дополнителен психички елемент (на пр., воени злосторства со предавничко убивање или ранување, земање заложници). Овој психички елемент е дополнење на општите барања кои се наведени во под-делот за индивидуална одговорност.

► Дали има сериозни причини делото да се смета за **злосторство против човештвото**? [\[контролен список\]](#)

Надлежниот службеник мора да утврди дали некое дело е злосторство против човештвото со разгледување на овие елементи:

- **Дело:** злосторствата кои се квалификувани како злосторства против човештвото во основа се нехумани дела, кога се извршени како дел од систематски или широко распространет напад против цивили. Кривични дела како што се убиство, истребување, измачување (тортура), силување, политички или верски прогон и други нехумани дела го достигнуваат прагот на злосторства против човештвото доколку се дел од широко распространет или систематски напад врз цивили.

Дури и едно дело може да спаѓа во дефиницијата за злосторства против човештвото сè додека постои негова поврзаност со широко распространет или систематски напад.

Злосторствата против човештвото се дефинирани во меѓународни инструменти, *меѓу другото* во [член 7 од Римскиот статут](#).

- **Контекст:** Надлежниот службеник треба да утврди дека нападот е:

насочен против
цивилно
население

Нападот со кој е поврзано кривичното дело е насочен против цивилно население. За време на вооружен конфликт, тука спаѓаат лица кои не учествуваат или престанале да учествуваат во вооружени непријателства.

широко
распространет
или систематски

Нападот или е дел од политиката на владата, де факто политички орган или организирана политичка група; или е толериран, одобрен или прифатен од гореспоменатата влада, група или орган.

Кривичното дело треба да е **доволно поврзано со нападот**. Изолирани нехумани дела не спаѓаат во стигмата поврзана со злосторства против човештвото, иако тие сепак може да претставуваат дела кои подлежат на исклучување (на пр., тешки неполитички кривични дела).

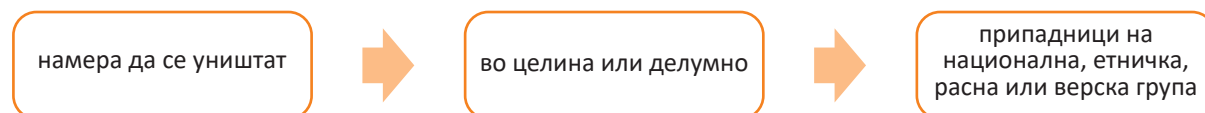
Злосторствата против човештвото се разликуваат од воените злосторства по тоа што можат да бидат вршени и во мирни времиња и за време на вооружен конфликт.

- **Конкретен психички елемент:** Злосторството треба да е извршено од некој што знаел за нападот и за поврзаноста на делото со нападот. За некои злосторства против човештвото потребна е одредена дополнителна намера (на пр., прогон и геноцид). Овој психички елемент е дополнително на општите барања наведени во под-делот за индивидуална одговорност.

▶ Дали има сериозни причини делото да се смета за **геноцид**?

Некои злосторства против човештвото може да се сметаат за кривично дело геноцид ([член 6 од Римскиот статут](#)).

Со цел да се утврди дали има сериозни причини да се смета дека е извршено кривично дело геноцид, надлежниот службеник треба да земе предвид дали постои „**геноцидна намера**“:

Дела кои може да се квалификуваат како геноцид доколку постои намера се, *меѓу другото*:

- убивање припадници на групата;
- предизвикување сериозни физички или психички повреди на припадници на групата;
- намерно наметнување такви услови за живот врз групата кои ќе предизвикаат нејзино физичко уништување, во целост или делумно;
- наметнување мерки чија цел е да спречат раѓања во групата;
- присилно пренесување деца од групата во друга група.

b. Тешки (неполитички) кривични дела [\[контролен список\]](#)

Женевска конвенција од 1951 година

- Член 1f(б)

Директива за квалификации

- Член 12(2)(б)
- Член 17(1)(б)

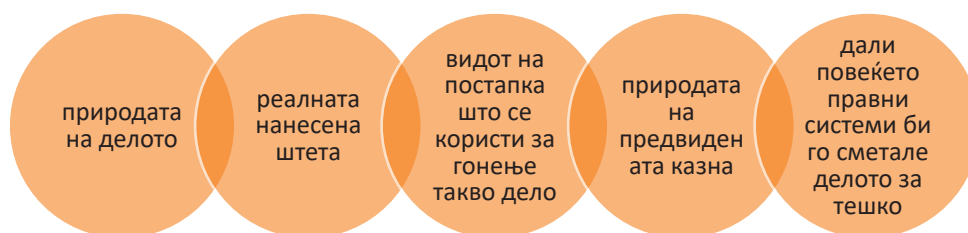
Национално законодавство

Елементите подолу се однесуваат на статус на бегалец. Во случај на исклучување од супсидијарна заштита, доволно е да се утврди „тешко кривично дело“.

▶ Дали има сериозни причини делото да се смета за тешко (неполитичко) кривично дело?

- **Дело:** Надлежниот службеник треба да утврди дека кривичното дело било доволно **тешко**.

Само одредени кривични дела подлежат на исклучување согласно оваа одредба. При проценка дали кривичното дело треба да се смета за тешко, предвид може да се земат следниве фактори:

Не постои услов дека делото мора да претставува кривично дело и во земјата на потекло и во земјата на примена. Треба да се земат предвид меѓународните стандарди, односно дали повеќето правни системи ги сметаат делата за кои станува збор за тешки кривични дела.

Може да има дополнителни национални насоки за тоа што претставува „тешко кривично дело“.

Национална пракса:

Неполитичко (само за статус на бегалец)

За да може некое дело да се квалификува како неполитичко кривично дело, треба да се смета дека има претежно неполитичка мотивација или да биде несоодветно за изразена политичка цел. Особено сурови дејствија, дури и ако се извршени со наводна политичка цел, може да се класифицираат како тешки неполитички кривични дела.

Може да се разгледаат неколку аспекти:

1. Дали кривичното дело е **поврзано со борба за политичка власт** во рамки на државата (на пр., дела на опозиционата партија за да дојде на власт)?

2. Дали кривичното дело е **мотивирано од политичка идеологија** (на пр., дали делото е извршено за лична или општа цел)?

3. Дали постои **тесна и каузална врска помеѓу делото и неговата изразена цел** (на пр., дали делото има очекувано влијание врз постигнувањето на политичката цел)?

4. Дали користените средства и нанесената штета се **сразмерни со изразената политичка цел** (на пр., дали делото резултира со огромна материјална или лична штета)?

Контекст (само за статус на бегалец): Кривичните дела мора да се случиле:

- надвор од земјата на азил, и**
- пред приемот на барателот како бегалец**

Според законодавството на ЕУ, „прием како бегалец“ треба да се толкува како времето кога му е издадена дозвола за престој врз основа на доделен статус на бегалец.

Може да се применуваат национални варијации кои се во пракса.

Национална пракса:

с. Дела спротивни на целите и принципите на Обединетите нации [контролен список]

Женевска конвенција од 1951 година

- Член 1Г(в)

Директива за квалификации

- Член 12(2)(в)
- Член 17(1)(в)

Национално законодавство

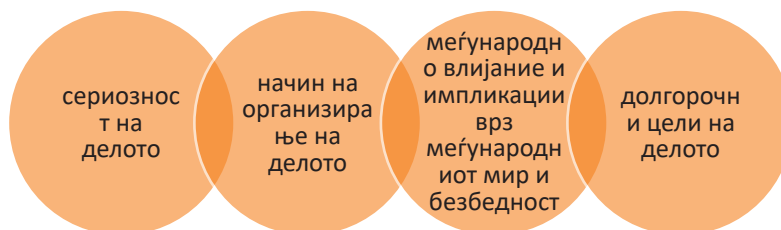
Истата основа за исклучување важи и за исклучување од статус на бегалец и супсидијарна заштита. Кривичните дела опфатени со оваа одредба би предизвикале примена на клаузулите за исклучување независно од тоа каде и кога се извршени, вклучително и доколку се извршени во земјата членка и/или откако на лицето му е доделена меѓународна заштита.

- ▶ Дали има сериозни причини делата да се сметаат за спротивни на целите и принципите на Обединетите нации?

Надлежниот службеник мора да утврди дали некое дело е спротивно на целите и принципите на ООН со разгледување на овие елементи:

- **Дело:** Целите и принципите на Обединетите нации се утврдени во [Прембулата и член 1 и член 2 од Повелбата на ООН](#). Соодветно на тоа, оваа основа за исклучување може да се однесува на одредени дела што претставуваат сериозни и долготрајни повреди на човековите права и/или дела кои се конкретно окарактеризирани од меѓународната заедница како спротивни на целите и принципите на ООН.

Бидејќи меѓународното право постојано се развива, толкувањето на релевантните концепти исто така подлежи на постојана промена. Земајќи предвид дека основите за исклучување треба да се толкуваат на рестриктивен начин, елементите што може да се разгледаат во оваа смисла се следните:

- **Контекст:** Делата мора да имаат **меѓународна димензија**, односно да имаат потенцијал негативно да влијаат врз меѓународниот мир и безбедност или пријателските односи меѓу државите.
- **Сторител:** Во принцип, секое лице може да биде сторител на делата што спаѓаат во оваа основа за исклучување. Сепак, многу од делата може да бидат извршени само од службени лица на висока раководна позиција во држава или ентитет сличен на држава.

Да се биде „виновен“ не значи дека треба да постои кривично гонење или пресуда за да се квалификува делото според оваа клаузула за исклучување. Се применува истиот стандард на „сериозни причини за разгледување“.

Широките и општи поими на „целите и принципите на Обединетите нации“ го прават опсегот на оваа одредба нејасен во споредба со одредбите под (а) и (б). Затоа, може да е попрактично надлежниот службеник да разгледа дали (а) или (б) се применливи пред да се проценува (в).

Може да се утврдени дополнителни национални насоки во врска со примената на оваа одредба.

Национална пракса:

--

d. Опасност за заедницата или безбедноста на земјата членка [контролен список]**Директива за квалификации**

- Член 17(1)(г)

Национално законодавство

--

Ова важи само за исклучување од супсидијарна заштита.

- ▶ Дали има сериозни причини лицето да се смета како опасност за заедницата или безбедноста на државата?

Државјанин на трета земја или лице без државјанство се исклучува од правото на супсидијарна заштита кога постојат сериозни причини да се смета дека тоа лице претставува опасност за заедницата или за безбедноста на земјата членка во која се наоѓа.

Проценката дали оваа основа за исклучување е применлива или не, се врши врз основа на информации за минатото или сегашното однесување на лицето, но во крајна линија претставува прогресивна **проценка на ризикот**.

Со оглед на природата на оваа одредба, нејзината примена честопати изискува вклучување на други органи кои можат да имаат пристап до релевантни информации.

Национална пракса:

--

Извршување на едно или повеќе полесни кривични дела [контролен список]**Директива за квалификации**

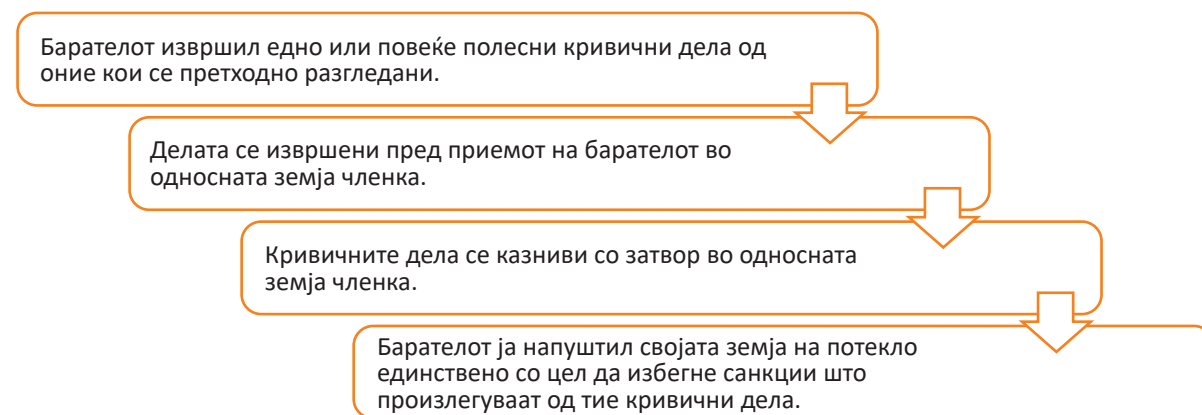
- Член 17(3)

Национално законодавство

--

Ова важи само за исклучување од супсидијарна заштита и не е задолжителна клаузула за исклучување.

Треба да се демонстрираат следниве елементи за да се примени оваа основа за исклучување:

Имајќи предвид дека ова не е задолжителна клаузула за исклучување, таа ќе се применува само доколку земјите членки имаат одлучено да ја транспонираат во националното законодавство. Може да постојат дополнителни национални насоки.

Национална пракса:

Дела од терористичка природа [\[контролен список\]](#)

Делата од терористичка природа не претставуваат конкретна основа за исклучување, но активностите поврзани со нив може да се квалификуваат според која било основа.

Не постои општо прифатена дефиниција за тоа што претставува тероризам. [Рамковните одлуки на Советот за борба против тероризмот од 13 јуни 2002 година](#) и [од 28 ноември 2010 година](#) се чекор во развивањето на таква дефиниција за „терористички кривични дела“. Донесени се голем број меѓународни инструменти во врска со конкретни дела од терористичка природа.

Делата од терористичка природа може да се квалификуваат како:

Злосторство против мирот	Доколку е извршено при планирање, подготовка, започнување или водење воена агресија.
Воено злосторство	Дела или закани со насилство насочени кон ширење терор меѓу цивилното население се изречно забранети според меѓународното хуманитарно право (Дополнителни протоколи I и II). Општо земено, делата кои во време на мир би се сметале дека се од терористичка природа, доколку се извршени во контекст на и во врска со меѓународен или немеѓународен вооружен конфликт, се квалификуваат како воени злосторства.
Злосторство против човештвото	Ако се состои од едно од основните злосторства, кога е извршено како дел од широко распространет и систематски напад против цивилно население.
Тешко неполитичко кривично дело	Неполитичкиот елемент генерално би бил задоволен со оглед на тоа што делата од терористички карактер секогаш се сметаат за несоодветни за политичка цел, доколку кривичното дело е доволно тешко. Исто така, треба да бидат исполнети географските и временските критериуми.

Дела кои се спротивни на целите и принципите на ООН

Директна врска со оваа основа може да се најде, меѓу другото, во резолуциите 1373 и 1377 на Советот за безбедност на ООН од 2001 година: „Делата, методите и практиките на тероризам се спротивни на целите и принципите на ООН“ и „свесно финансирање, планирање и поттикнување терористички дела се исто така спротивни на целите и принципите на ООН“. Под одредени околности, делата кои се соодветно квалификувани како „терористички дела“ можат да спаѓаат во опсегот на оваа основа за исклучување.

Постои општа согласност дека е неопходна меѓународна димензија за да се разгледува тероризам според оваа одредба.

Опасност за заедницата или безбедноста на земјата членка

Доколку дејствата не ги исполнуваат критериумите за горенаведеното, барателот сè уште може да биде исклучен од супсидијарна заштита доколку се утврди дека претставува опасност за заедницата и безбедноста на државата.

Ако барателот е на список осомничени за тероризам или се поврзува со наведена терористичка група, тоа треба да се испита како индиција дека таквото лице може да биде поврзан со дела кои подлежат на исклучување. Сепак, исклучувањето секогаш ќе се заснова на целосна проценка на индивидуалната одговорност. Ова не значи дека ако барателот не учествувал лично во одредено терористичко дело, истиот не може да биде исклучен од меѓународната заштита.

Може да постојат конкретни национални насоки за постапување со случаи на баратели за кои постои сомневање за вклученост во дела од терористички карактер.

Национална пракса:

--

6.2. Индивидуална одговорност [контролен список]

Во овој чекор, надлежниот службеник треба да покаже дали постојат сериозни причини да се смета дека барателот е поврзан со разгледуваните дела кои подлежат на исклучување, на начин кој води до индивидуална одговорност.

Надлежниот службеник ќе ја процени потенцијалната индивидуална одговорност врз основа на природата и степенот на инволвираност на барателот во делото, како и врз основа на неговата психичка состојба во врска со делото.

Однесување кое повлекува индивидуална одговорност (*actus reus*)

Однесување би можело да се однесува на дејствување или недејствување. Освен тоа, надлежниот службеник треба да има на ум дека може да постои основа за индивидуална одговорност кога (постојат сериозни причини да се смета дека) барателот само се обидел да изврши дело(а) кое подлежи на исклучување.

□ Директно извршување [контролен список]

Надлежниот службеник мора да се фокусира на докази што покажуваат дали барателот го извршил, како сторител или како соучесник, односното дело(а) кое подлежи на исклучување.

За ова обично е потребна **намера** во однос на однесувањето и/или неговите последици и **знаење** во однос на однесувањето, последиците и/или други релевантни околности. Во зависност од околностите, дефиницијата за опфатеното кривично дело може да содржи специфични услови во врска со намерата и/или знаењето.

□ Поттикнување други лица да извршат дело кое подлежи на исклучување [контролен список]

Ќе постои поврзаност меѓу поединецот и делото извршено од други лица ако однесувањето на барателот ги навело (поттикнувало) другите да го сторат кривичното дело. Облици на поттикнување други лица да извршат кривично дело може да бидат:

Однесувањето на барателот треба да биде **јасен фактор што придонесува** за криминалното однесување на другите лица. Сепак, не е потребно надлежниот службеник да покаже дека делото кое подлежи на исклучување, не би се случило доколку не бил вклучен барателот.

Условите за намерата и знаењето за овие облици на учество во кривичното дело(а) ќе бидат демонстрирани доколку барателот **имал намера да го поттикне или да го предизвика** извршувањето на тоа дело(а), **или бил свесен за суштинската веројатност** дека извршувањето на кривичното дело(а) би било веројатна последица од неговото дело(а).

□ Помагање и поттикнување [контролен список]

Значителен придонес во извршувањето на дело кое подлежи на исклучување од други лица, може да се смета за помагање и поттикнување.

Надлежниот службеник може да утврди поврзаност со односното дело кое подлежи на исклучување, кога доказите укажуваат дека барателот:

- **обезбедувал практична помош** за извршување на делото кое подлежи на исклучување (на пр., организирајќи физичка или логистичка поддршка која е неопходна за да се овозможи функционирање на криминална група или обезбедувајќи средства за таква криминална група);

- поттикнувал други лица да вршат дела кои подлежат на исклучување или **давал морална поддршка** за таквото однесување.

Она што треба да се утврди е дека однесувањето на барателот имало **значително влијание** врз други лица да го извршат делото(ата) кое подлежи на исклучување (на пр., во случај на злоупотреба на поединци, надлежниот службеник може да утврди дека тоа се должи на информации дадени од барателот, во смисла дека тие информации биле значајни за извршување на кривичното дело(а)). Сепак, не е потребно да се докаже дека извршувањето на делото кое подлежи на исклучување не би било можно без однесувањето на барателот.

Во случај на влијателно лице (повисока инстанца или некој со морален или религиозен авторитет, итн.), самото негово присуство на место каде е извршено дело кое подлежи на исклучување, може да има значително поттикнувачко влијание што го прави таквото дело оправдано.

Дали овој облик на учество се случил пред, за време на или по злосторничкото однесување на другите лица или географски одвоено од истото, е неважно за утврдување на индивидуална одговорност, под услов да се утврди дека однесувањето (дејствување или недејствување) имало значително влијание врз извршувањето на кривичното(ите) дело(а) од страна на главниот(те) сторител(и).

На крај, со цел барателот да се поврзе со делото кое е предмет на разгледување врз основа на ваквата форма на учество, надлежниот службеник мора да докаже дека барателот **знаел дека неговото однесување ќе го потпомогне или ќе го олесни** веројатното извршување на односното дело(а). Не е потребно помагачот или поттикнувачот да знаел за конкретното дело што било планирано или што е всушност извршено, доколку тоа лице знаело дека веројатно ќе биде извршено едно од повеќе такви дела и едно такво дело всушност е извршено. Помагањето и поттикнувањето **не изискуваат лицето да ја има истата намера како главниот сторител.**

□ **Злосторничко здружување** [контролен список]

Злосторничко здружување е друг облик на значителен придонес во извршувањето на кривично дело кое е извршено од други лица и кое подлежи на исклучување. Условите за злосторничко здружување се следните:

повеќе лица споделуваат заедничка криминална цел

значителен придонес кон таа заедничка криминална цел

сторено е злосторство со заедничка намера

Затоа, за злосторничко здружување потребно е повеќе од обично здружување на лица кои вршат кривични дела.

□ **Командна одговорност** [список за проверка]

Треба да се внимава со лица кои имале раководна позиција врз подредени лица вклучени во дело(а) кое подлежи на исклучување. Ако надлежниот службеник не може да докаже индивидуална одговорност за делото(ата) врз основа на личното однесување на барателот, истата може да се сноси+ врз основа на „командна одговорност“. Ова се заснова на фактот дека лицата на повисоки позиции во хиерархијата имаат конкретни должности во врска со однесувањето на оние под нивна фактичка команда и контрола.

Треба да се утврдат следниве елементи:

- постоење **однос на надреден-подреден** помеѓу лицето и другите поврзани со делото кое подлежи на исклучување:

Идентификувањето формален синџир на команда - без оглед дали во воена или цивилна хиерархија - е еден индикатор, но не и ексклузивен. Надлежниот службеник може да утврди однос на надреден-подреден секогаш кога барателот имал ефективна команда/надлежност и контрола над оние кои го извршиле делото(ата) кое подлежи на исклучување.

- сериозни причини да се смета дека барателот **знаел или требало да знае** дека неговиот подреден извршил, извршувал или требало да изврши дело(а) кое подлежи на исклучување:

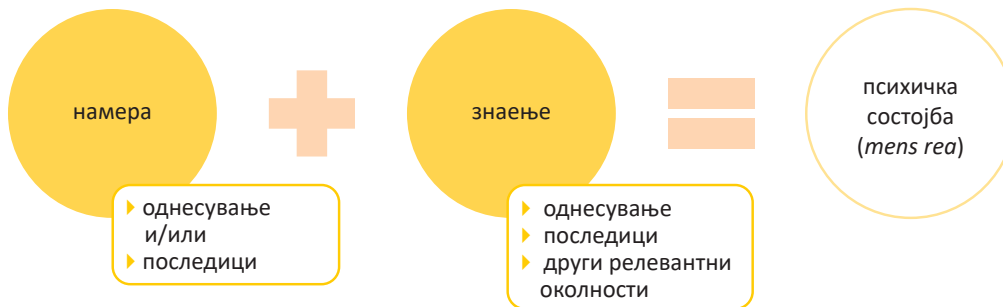
Тука, знаењето треба да се толкува во поширока смисла, вклучително и дали барателот требало да знае заради неговата позиција.

- барателот се воздржал или **не успеал да го спречи или запре** извршувањето на делото(ата) и **да ги казни** сторителите:

Барателот сепак може да биде индивидуално одговорен доколку се обидел, но не успеал да го спречи или запре извршувањето на делото(ата) или доколку не ги казнил соодветно своите подредени.

Психичка состојба: намера и знаење (*mens rea*)

Во оваа фаза, врз основа на доказите кои се на располагање, надлежниот службеник мора да испита дали има - или нема - сериозни причини да се смета дека барателот имал **знаење** и **намера** да учествува во делото кое подлежи на исклучување.

Без тие елементи не може да се утврди индивидуална одговорност и клаузулите за исклучување не би биле применливи.

□ **Знаење** [контролен список]

Општо земено, кога се дискутира за индивидуална одговорност, „знаењето“ подразбира свесност дека постои одредена околност или дека ќе се појави одредена последица во нормалниот тек на настаните. Затоа, надлежниот службеник треба да докаже дека постојат сериозни причини да се смета дека барателот бил свесен за тоа.

Во зависност од квалификацијата на делото кое подлежи на исклучување, знаењето може да има попрецизно значење во конкретните околности (на пр., геноцид, воени злосторства).

Кај разните облици на однесување што подлежат на индивидуална одговорност може да биде потребно и докажување конкретни елементи на знаење (на пр., поттикнување, командна одговорност).

Надлежниот службеник може да докаже знаење и свесност врз основа на достапните докази, вклучувајќи ги и изјавите на барателот. Меѓутоа, треба да се биде претпазлив кога се носи заклучок за постоење на знаење од индиректни докази, како што се информации за општиот контекст во кој се случило однесувањето, обемот на извршени злосторства, нивната општа природа во одреден регион или земја, итн. Она што е достапно во информациите за земјата на потекло не мора да му било познато и на барателот за време на извршувањето на кривичното дело.

□ Намера [контролен список]

Предвид треба да се земат два аспекти на намера:

- ▶ дали барателот мислел (имал намера) да се вклучи во однесувањето?
- ▶ дали барателот мислел (имал намера) да ја предизвика последицата (или дали бил свесен дека тоа ќе се случи во нормалниот тек на настаните)?

Во некои случаи, за квалификацијата на дела кои подлежат на исклучување би бил потребен дополнителен елемент на намера (на пр., „геноцидна намера“, конкретна намера за прогон како злосторство против човештвото).

Кај некои облици на учество во извршување на кривично дело од страна на друго лице потребна е намера не само во врска со личното однесување на односното лице, туку и кривичното дело (да биде) извршено од тоа лице (на пр., планирање, нарачување или поттикнување други лица да извршат кривични дела, злосторничко здружување).

Дела кои подлежат на исклучување, припишани на група или режим [контролен список]

Потребна е претпазливост при проценка на исклучување во врска со баратели кои биле поврзани со група или режим вмешан во дела кои подлежат на исклучување.

Фактот дека барателот бил или е поврзан со група или режим одговорен за дело(а) кое подлежи на исклучување, не го ослободува надлежниот службеник од докажување на индивидуалната одговорност на барателот за таквото дело(а).

Не постои такво нешто како индивидуална одговорност заснована само на здружување со криминална група или режим. Во зависност од природата, големината на групата или режимот, доброволното здружување со групата и позицијата, рангот, положбата и влијанието на барателот во групата, може да има доволно докази да се донесе заклучок за исполнување на условите во врска со „однесувањето“ според применливиот облик на индивидуална одговорност и „психичката состојба“ на барателот. Сепак, останува неопходно надлежниот службеник да го идентификува релевантниот облик на индивидуална одговорност и да ги испита фактите во врска со соодветните критериуми.

Следниве елементи треба да се земат предвид покрај конкретните активности на барателот:

□ Форма на здружување на барателот со групата или режимот [контролен список]

Покрај активностите, улогата и одговорностите на барателот, надлежниот службеник треба да ја разгледа и конкретната форма на здружување што барателот ја има или имал со групата или режимот вмешани во дела кои подлежат на исклучување (на пр., преку формално членство или неформално здружување).

□ Активности и природа на групата или режимот [контролен список]

Надлежниот службеник треба да ги земе предвид активностите на групата и нејзината криминална природа (на пр., може да ѝ се припишат злосторства кои подлежат на исклучување) за време на периодот во кој барателот бил или е поврзан со групата.

Фактот дека групата или режимот биле или се прогонувани од Европската Унија и/или меѓународната заедница (Резолуции на Советот за безбедност на ООН, надзор од Меѓународниот кривичен суд, итн.) би бил силен индикатор кој може да се земе предвид, но како таков, не е и одлучувачки.

Мора да се земе предвид можната фрагментација на групата или режимот во политички, милитантни, разузнавачки фракции, итн. Проценката, потоа, треба да се фокусира на делот од групата или режимот со којшто барателот бил директно поврзан.

При таквата анализа исто така ќе се земе предвид знаењето од страна на барателот за дела кои подлежат на исклучување и се извршени од групата или режимот.

□ Слобода на избор при здружување со групата или режимот [контролен список]

Со цел да се докаже индивидуална одговорност, надлежниот службеник треба да утврди дали барателот доброволно:

- **се поврзал** со групата или режимот, и/или
- **продолжил со учеството** во групата или режимот: Во оваа смисла, надлежниот службеник треба да ги земе предвид времетраењето на поврзаноста на барателот со групата или режимот и можностите што тој ги имал за да се дистанцира од нив.

Може да бидат применливи согледувања во врска со принуда.

□ Позиција, ранг, положба и влијание на барателот во групата или режимот [контролен список]

Позицијата, рангот, положбата и влијанието на барателот во групата или режимот би помогнале да се утврди капацитетот на барателот да контролира или да влијае врз активностите на групата или режимот.

Основи за намалување на индивидуалната одговорност [контролен список]

□ Немање психички капацитет за разбирање и контролирање на своето однесување [контролен список]

Одредени основи ќе го негираат субјективниот елемент кој е потребен за индивидуална одговорност („психичка состојба“).

Предвид треба да се земат следниве индикации дека лицето немало капацитет да ја разбере природата или незаконитоста на неговото однесување или капацитет да го контролира истото:

- **Психичко заболување или попреченост** [контролен список]

Психичко заболување или попреченост што го уништува капацитетот на тоа лице да ја оцени незаконитоста или природата на своето однесување или способноста да го контролира своето однесување во согласност со законските барања, претставува околност што ја негира индивидуалната одговорност

- **Принудна интоксикација** [контролен список]

Ова **не** се применува како основа за негирање на индивидуалната одговорност доколку лицето своеволно подлежело на интоксикација (труење) во околности кога го знаело или го занемарило ризикот дека, како резултат на интоксикацијата, најверојатно ќе се впушти во однесување што претставува дело кое подлежи на исклучување);

□ **Незрелост** [контролен список]

Исклучувањето не би било оправдано во случаи со барател кој, во моментот на неговата инволвираност во кривични дела, ја нема достигнато минималната возраст за кривична одговорност. Иако не постои меѓународно утврдена минимална возраст за примена на исклучување, Комитетот за правата на детето им има препорачано на државите да одредат соодветен праг. Овој праг не треба да биде на премногу ниско старосно ниво, имајќи ги предвид околностите на емоционална, психичка и интелектуална зрелост.

Оваа основа за намалување на кривичната одговорност може да се применува и доколку барателот достигнал минимална возраст за кривична одговорност во моментот кога се извршени кривичните дела, но е утврдено дека лицето не го достигнало нивото на интелектуална, физичка и/или емоционална зрелост која е потребна за да ја разбере природата на незаконитоста на своето однесување.

Во случај на дете, анализата за исклучување треба да земе предвид одредени дополнителни фактори, особено тие во врска со она што е во најдобар интерес на детето, психичкиот капацитет на децата и нивната способност да разберат и да се согласат на дела за кои е побарано или наредено да ги извршат. Надлежниот службеник треба дополнително да се увери дека се воспоставени потребните процедурални заштитни мерки.

Сепак, децата на возраст под 18 години можат да сносат кривична одговорност доколку тоа е во согласност со националното законодавство. Во тој поглед, треба да се земе предвид нивото на зрелост, имајќи ги во обзир образованието, свесноста, ранливоста, итн. на детето.

Повеќето држави пропишуваат возраст (во времето кога е извршено делото) под која во никој случај не може да се исклучи поединец од меѓународна заштита. Честопати, таа ќе се совпадне со минималната возраст на која може да се сноси кривична одговорност, предвидена со националното кривично право.

Национална пракса:

□ **Стварна заблуда и правна заблуда** [контролен список]

Според меѓународните стандарди, стварна заблуда и правна заблуда, под одредени околности, можат да ја намалат индивидуалната одговорност со оспорување на потребните психички елементи:

- **стварна заблуда:** стварна заблуда ќе биде основа за негирање на одговорност само ако со неа се отфрла психичкиот елемент кој е потребен за кривичното дело.
- **правна заблуда:** правна заблуда за тоа дали одреден начин на однесување е кривично дело може да биде основа за исклучување од одговорност само ако со неа се отфрла психичкиот елемент кој е потребен за такво кривично дело, или при одбрана дека се следени наредби од повисоки инстанции кога се исполнети условите.

□ **Оправдувања** [контролен список]

Во случаи кога се утврдени сериозни причини да се смета дека барателот сторил дело кое подлежи на исклучување, надлежниот службеник понатаму треба да разгледа дали може да се применат други околности што би ја негирале индивидуалната одговорност.

Надлежниот службеник треба да го утврди степенот до кој барателот, при извршување на делото кое подлежи на исклучување, го сторил тоа во една од околностите дадени подолу:

Принуда [контролен список]

Треба да бидат исполнети следниве **кумулятивни** услови:

1. Однесувањето на барателот произлегло од закана (кон барателот или друго лице) со непосредна смрт или континуирана или непосредна тешка телесна повреда.
2. Барателот постапил нужно и разумно за да ја избегне таа закана.
3. Барателот немал намера да предизвика поголема штета од онаа што сакал да ја избегне.

Самоодбрана или одбрана на други (или имот во случај на воени злосторства) [контролен список]

Треба да бидат исполнети следниве **кумулятивни** услови:

1. Директна и незаконска примена на сила против барателот или друго лице (или имот).
2. Барателот постапил разумно за да се одбрани себеси или друго лице (или имот).
3. Однесувањето на барателот било сразмерно со степенот на опасност.

Бранењето имот може да ја исклучи одговорноста само за воени злосторства. Треба да биде исполнет еден од следниве услови:

- a. имотот да бил од суштинско значење за опстанокот на барателот или за опстанокот на друго лице, или
- b. имотот да бил од суштинско значење за извршување на воена мисија.

Наредби од повисоки инстанции [контролен список]

Треба да бидат исполнети следниве **кумулятивни** услови:

1. Однесувањето да било во согласност со наредба од влада или одредена повисока инстанца (независно дали е воена или цивилна);
2. Лицето да имало законска обврска да ги почитува наредбите од владата или повисоката инстанца за која станува збор;
3. Лицето да не знаело дека наредбата е противзаконска; и
4. Наредбата да не била очигледно противзаконска (според меѓународните стандарди, наредба за вршење тортура, геноцид или злосторства против човештвото би се сметала за очигледно противзаконска).

Дополнителни фактори [контролен список]

Аспектите подолу ќе подлежат на национална пракса.

Кога постојат сериозни причини да се смета дека барателот сноси индивидуална одговорност за делото(ата) кое подлежи на исклучување, во зависност од националната пракса, надлежниот службеник може да продолжи да разгледува дали исклучувањето во тој случај би ги исполнило **целите на клаузулите за исклучување**. Колку поужасно е делото кое подлежи на исклучување, толку помалку релевантни би биле следниве фактори при носење на конечната одлука.

□ Издржана казна за делото кое (инаку) подлежи на исклучување [контролен список]

Во зависност од националната пракса, надлежниот службеник може да разгледа дали барателот веќе издржал доволна казна за делото кое подлежи на исклучување, земајќи ги во предвид:

- **времетраењето на издржување на казната затвор** во однос на она што според стандардите на ЕУ би се сметало за разумно времетраење;
- **однесувањето на поединецот од неговото учество во делото(ата),** вклучително и кога е во затвор;
- дали барателот **изразил каење, обезбедил обештетување и/или презел одговорност** за делото.

□ Поминато време од злосторничкото однесување [контролен список]

Надлежниот службеник може да ја земе предвид застареноста на конкретното кривично дело(а), односно дали кривичното дело повеќе нема да се гони или нема да подлежи на гонење.

Ова најмногу би било релевантно при разгледување сериозни кривични дела со помала тежина, бидејќи другите дела кои подлежат на исклучување - поради нивната особена тежина - нема да бидат опфатени со застареност.

□ Амнестија или помилување [контролен список]

Надлежниот службеник исто така може да земе предвид дали делото(ата) сторено од барателот подлежи на амнестија или помилување.

Во тој случај, треба да се разгледа понатаму дали:

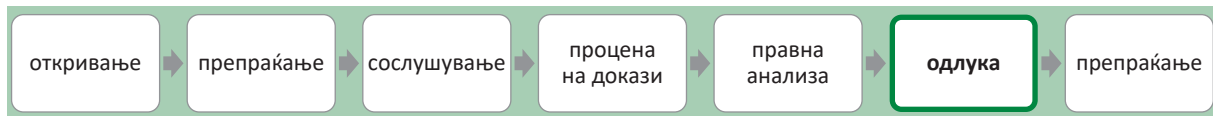
- амнестијата или помилувањето биле **израз на демократската волја** на граѓаните од соодветната земја и
- дали поединецот **сносел одговорност на други начини** (на пр., преку Комисија за вистина и помирување).

Може да има достапни национални насоки во врска со можни дополнителни фактори.

Национална пракса:

--

7. Изготвување на елементите на одлуката во врска со исклучување [контролен список]

Одлуката треба јасно и објективно да го оправда исклучувањето на барателот од статусот на бегалец и/или супсидијарна заштита.

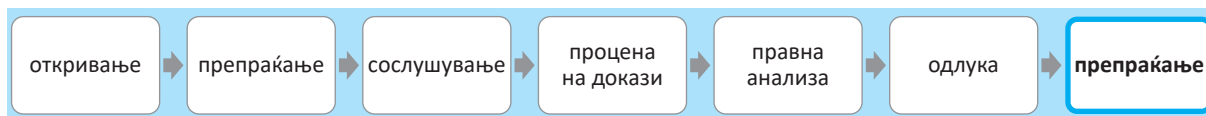
□ Погрижете се сите делови на одлуката да бидат јасно дефинирани [контролен список]

Јасно дефинираната структура на одлуката придонесува за поголема јасност, транспарентност и објективност на образложението и заклучоците. Раздвојувањето на фактичките прашања и правните прашања е важен елемент за да се покаже дека е следен објективен и структуриран пристап при проценката на случајот.

Структурата која е предложена подолу ги одразува горенаведените насоки и треба да се чита заедно со содржината која е вклучена во соодветните делови. Таа не треба да наштети при докажување во одлуката дека се исполнети критериумите за квалификација за статус на бегалец или супсидијарна заштита:

Фактички прашања	1. Основа за тврдењето	<i>Првиот дел од одлуката вообичаено ги сумира идентификуваните материјални факти. Исто така, треба да бидат наведени достапните елементи на доказите. Овој дел не треба да содржи проценка.</i>
	2. Проценка на веродостојноста	<i>Делот за проценка на веродостојноста (докази) се фокусира на идентификуваните материјални факти и соодветните докази и ги проценува во согласност со индикаторите за веродостојност. Врз основа на овој дел, треба да биде јасно кои материјални факти се прифатени, а кои отфрлени.</i>
Правни прашања	3. Квалификација на делото кое подлежи на исклучување	<i>Прифатените материјални факти се основа за квалификација на потенцијалното дело кое подлежи на исклучување во согласност со елементите наведени погоре.</i>
	4. Индивидуална одговорност: a. однесување на барателот b. намера и знаење c. околности кои ја намалуваат индивидуалната одговорност d. дополнителни согледувања (доколку е применливо според националната пракса)	<i>Клучен дел од одлуката е утврдувањето индивидуална одговорност. Треба да се разгледаат сите елементи: како однесувањето на барателот е поврзано со делото кое подлежи на исклучување, дали е идентификуван психичкиот елемент (намера и знаење) како што е потребен според дефиницијата за делото и дали е присутен соодветниот облик на индивидуална одговорност, и дали потенцијално се применливи околностите што ја намалуваат индивидуалната одговорност. Дополнителни фактори може да се применуваат во согласност со националната пракса.</i>
	5. Одлука	<i>Во случај на примена на исклучување од статусот на бегалец и/или супсидијарна заштита, земјите членки сè уште можат да донесат одлука за доделување престој/заштита на исклучени лица врз хуманитарна или друга основа. Во зависност од националниот систем, тоа може да биде дел од одлуката за исклучување или посебен акт.</i>

8. Препраќање на случајот до надлежен орган за истрага и/или гонење [контролен список]

Во зависност од добиените наоди во потенцијален случај на исклучување (без да се нанесе штета на конкретниот исход), надлежниот службеник можеби ќе треба да земе предвид понатамошни чекори. Таквите чекори може да бидат потребни во која било фаза од испитувањето на случајот. Доколку наодите се однесуваат на дела кои можат да бидат предмет на истрага и гонење во односната земја членка, препраќањето до соодветните органи треба да се случи што е можно побрзо.

Дури и ако лицето не биде исклучено, може да има доволно причини случајот да биде препратен до националните власти кои се одговорни за истрага и/или гонење.

Во зависност од националните регулативи, како и од обврските според меѓународното право, тоа може да подразбира праќање на информациите кои се собрани во случајот до релевантните органи, како што се обвинителство, полиција и/или безбедносни служби.

При тие постапки, надлежниот службеник треба да ги земе предвид важечките прописи за **приватност и доверливост**, како и сите национални уредби.

Национална пракса:

Практичен водич на ЕКПА: Исклучување КОНТРОЛНИ СПИСОЦИ

- ▶ *Кликнете на ставките од контролниот список за понатамошни насоки.*

1. Што е исклучување?

Запомнете:

- Примената на клаузулите за исклучување е задолжителна
- Целта на исклучувањето е да се заштити интегритетот на институцијата азил
 - против злоупотреба од страна на оние кои не заслужуваат меѓународна заштита
 - против избегнување одговорност за тешки кривични дела
- Основите за исклучување се:
 - злосторства против мирот, воени злосторства и злосторства против човештвото
 - тешки неполитички кривични дела кои се извршени надвор од земјата на азил пред приемот на лицето како бегалец
 - дела спротивни на принципите и целите на Обединетите нации
 - тешки кривични дела (*само за супсидијарна заштита*)
 - дела што претставуваат опасност за заедницата или за безбедноста на земјата членка во која е присутен барателот (*само за супсидијарна заштита*)
 - други кривични дела, под одредени околности (*само за супсидијарна заштита*)
- Товарот на докажување дека се исполнети критериумите за исклучување го сноси државата

2. Откривање потенцијални случаи на исклучување

- Користете ги достапните ресурси за откривање
- Разгледајте ги достапните информации
 - земете ги предвид и разгледајте ги списите во предметот
 - земете ги предвид и разгледајте ги релевантните информации за земјата на потекло
- Дали се работи за некој од овие профили?
 - војник
 - бунтовничка група
 - милиција
 - полиција (или одредени ограноци на полицијата)
 - разузнавачки служби
 - член на влада
 - јавен службеник
 - припадник на организација
 - поврзаност со горните категории
 - поврзаност со настан
 - кривични дела

Запомнете дека релевантноста зависи од земјата на потекло.

Запомнете дека овој список е неисцрпен.

3. Препраќање на случајот и процедурални гаранции

- Доколку е применливо според националната пракса, препратете го потенцијалниот случај на исклучување
- Погрижете се да бидат воспоставени применливи процедурални гаранции
 - назначување правен советник, доколку е применливо
 - информирање на барателот (и/или правниот советник) дека се зема предвид исклучување
 - други посебни процедурални гаранции

4. Сослушување со фокус на исклучување

Подготовка

- Запомнете ја важноста на подготовката
- Земете предвид и разгледајте ги релевантните национални насоки и соодветната судска пракса
- Колку што е можно, идентификувајте материјални факти поврзани со исклучување
- Подгответе план за случајот
- Подгответе се психички
- Направете практични подготовки
 - размислете дали е соодветно да се вклучи друг надлежен службеник
 - безбедносни подготовки
 - избор на толкувач
 - информирање на толкувачот
 - можност за дополнително сослушување

Спроведување на сослушувањето

- Обезбедете му информации на барателот според националната пракса
- Погрижете се однесувањето на толкувачот да биде соодветно
- Одржувајте професионален став
- Користете соодветни техники за сослушување
 - прилагодете се на лицето
 - инвестирајте во градење добар однос
 - применувајте го пристапот „инка“
 - проверете и потврдете
- Фокусирајте се на индивидуалната инволвираност на барателот: „Јас“ наместо „ние“
- Разрешете потенцијални прашања кои се однесуваат на веродостојноста

5. Проценка на докази

- Применете го стандардот „сериозни причини за земање предвид“
- Испитајте ги сите релевантни околности, дури и кога товарот на докажување се пренесува на барателот
- Земете предвид одредени специфичности
 - доказ дека против барателот се водела кривична постапка во земјата на потекло
 - доверливи материјали
 - отворени извори и социјални медиуми
 - анонимни сведоштва

6. Правна анализа

6.1. Квалификација на дела кои подлежат на исклучување

- Дали има сериозни причини да се смета дека барателот можеби бил поврзан со нешто од следново:

a.	дело	контекст	сторител	објект	конкретен психички елемент ¹
Злосторство против мирот	Во врска со воена агресија: планирање ☐ подготовка ☐ отпочнување ☐ водење ☐ учество во заеднички план или заговор	☐ меѓународен вооружен конфликт (мора да биде вклучена држава или ентитет сличен на држава)	☐ висока раководна позиција	-	-
Воено злосторство	☐ сериозни повреди на меѓународното хуманитарно право што подлежи на индивидуална одговорност директно според меѓународното кривично право (меѓу другото, член 8 од Римскиот статут)	☐ Постојење вооружен конфликт (меѓународен или немеѓународен) ☐ врска (поврзаност) со вооружениот конфликт	☐ кој било (вклучително и цивили)	☐ заштитени лица/објекти ☐ каков било, доколку се користи незаконско оружје или методи на војување	знаење за: ☐ постоење на конфликт и ☐ заштитен статус на нападнатото лице/објект ☐ конкретен психички елемент се применува кај некои воени злосторства
Злосторство против човештвото	☐ квалификувано кривично дело (суштински нехумано дело) - видете членови 6 и 7 од Римскиот статут	напад кој е: ☐ насочен против цивилно население ☐ широко распространет или систематски (дел од модел на злоупотреба)	☐ кој било (вклучително и цивили)	☐ цивилно население (вклучително и нецивили во одредени околности) ☐ за некои злосторства против човештвото е потребна конкретна цел (на пр. геноцид)	☐ знаење за нападот ☐ за некои злосторства против човештвото е потребна конкретна намера (на пр. прогон и геноцид)

¹ Со цел да се квалификуваат одредени дела, може да биде потребен конкретен психички елемент, покрај општите услови во однос на психичката состојба како што се намерата (во врска со однесувањето и/или последиците) и знаењето (во врска со однесувањето, последиците и/или релевантните околности), како што е потребно според дефиницијата за односното кривично дело(а).

- **Дали има сериозни причини да се смета дека барателот можеби бил поврзан со нешто од следново:**

б.	дело	контекст	сторител	објект	конкретен психички елемент ¹
Тешко неполицитичко кривично дело (статус на бегалец)	☐ квалификувано кривично дело - доволно тешко ☐ неполицитичко (тест со претежност)	<i>Кривичното дело е извршено:</i> ☐ надвор од земјата на азил ☐ пред приемот како бегалец	кој било	каков било (во зависност од дефиницијата за кривичното дело)	Може да се применуваат конкретни услови, во зависност од кривичното дело
Тешко кривично дело (супсидијарна заштита)	☐ квалификувано кривично дело - доволно тешко	-	кој било	каков било (во зависност од дефиницијата за кривичното дело)	-

- **Дали има сериозни причини да се смета дека барателот можеби бил поврзан со нешто од следново:**

в.	дело	контекст	сторител	објект	конкретен психички елемент ¹
Дела спротивни на целите и принципите на ООН	☐ сериозни и постојани повреди на човековите права, како и дела кои се конкретно утврдени од меѓународната заедница како спротивни на принципите и целите на ООН	☐ меѓународна димензија (способни да влијаат на меѓународниот мир и безбедност и мировните односи меѓу државите)	☐ кој било (често некој на висока раководна позиција)	☐ во зависност од делото, може да важат одредени специфичности	☐ во зависност од делото, може да важат одредени специфичности

- **Во врска со исклучување само од супсидијарна заштита:**

Дали постојат сериозни причини лицето да се смета како опасност за заедницата или безбедноста на државата?

- Во врска со исклучување само од супсидијарна заштита и доколку е применливо според националното законодавство:

Дали барателот извршил едно или повеќе кривични дела надвор од опсегот на други одредби за исклучување?

	дело	контекст	сторител	објект	конкретен психички елемент ¹
Други кривични дела, под одредени околности	<ul style="list-style-type: none"> □ едно или повеќе кривични дела надвор од опсегот на други основи за исклучување □ дела казниви со затвор, доколку се сторени во земјата членка 	<ul style="list-style-type: none"> □ сторени пред приемот во земјата членка □ ја напуштил земјата на потекло исклучиво со цел да ги избегне санкциите што произлегуваат од тие кривични дела 	□ кој било	-	-

- Доколку испитувате случај на дела од терористичка природа, размислете која основа за исклучување може да биде применлива, врз основа на горенаведените елементи.

6.2. Индивидуална одговорност

- **Утврдете дали однесувањето на барателот е поврзано со делото кое подлежи на исклучување, земајќи го предвид следното:**
 - **Директно извршување:** Дали барателот директно го извршил делото кое подлежи на исклучување?
 - **Поттикнување други:** Дали барателот поттикнувал други да го сторат делото?
 - **Помагање и поттикнување:** Дали барателот помагал и поттикнувал други лица во извршувањето на делото?
 - **Злосторничко здружување:** Дали барателот учествувал во злосторничко здружување?
 - **Командна одговорност:** Дали барателот сноси одговорност за постапките на свој подреден?

- **Проценете ја психичката состојба на барателот за време на однесувањето:**

- Знаење
- Намера

Кога барателот можеби бил сторителот

- Намера** во врска со:
- однесување и/или
 - последици
 - *како што се бара според важечката дефиниција за кривичното дело*
- Знаење** во врска со:
- однесување
 - последици и/или
 - релевантни околности
 - *како што се бара според важечката дефиниција за кривичното дело*

Кога барателот можеби учествувал во кривични дела извршени од други лица

- Намера** во врска со:
- однесување и/или
 - последици
 - *како што се бара во зависност од релевантниот облик на учество*
- Знаење** во врска со:
- однесување
 - последици и/или
 - релевантни околности
 - *како што се бара во зависност од релевантниот облик на учество*

- **Кога дела кои подлежат на исклучување се припишуваат на група или режим со кој барателот бил поврзан, разгледајте го конкретно следново:**
 - активностите на барателот
 - обликот на здружување на барателот со групата или режимот
 - активностите и природата на групата или режимот
 - слободата на избор при здружување со групата или режимот
 - позицијата, рангот, положбата и влијанието на барателот во групата или режимот
- **Проценете дали се применливи основи со кои се намалува индивидуалната одговорност:**
 - Немање психички капацитет за разбирање и контролирање на своето однесување
 - психичко заболување или попреченост
 - принудна интоксикација
 - незрелост
 - Стварна заблуда или правна заблуда
 - Оправдувања
 - принуда
 - самоодбрана или одбрана на други (или имот во случај на воени злосторства)
 - наредби од повисоки инстанции
- **Доколку е применливо според националната пракса, земете предвид дополнителни фактори:**
 - издржана казна за делото кое (инаку) подлежи на исклучување
 - поминато време од злосторничкото однесување
 - амнестија или помилување

7. Изготвување на елементите на одлука во врска со исклучување

- Погрижете се различните делови на одлуката да бидат јасно дефинирани:

Фактички прашања:

1. Основа за тврдењето - вклучително и достапни докази
2. Проценка на веродостојноста - јасни заклучоци во врска со прифатените/отфрлените материјални факти

Правни прашања:

3. Квалификација на делото кое подлежи на исклучување
4. Индивидуална одговорност
 - a. однесувањето на барателот, јасно идентификувајќи го обликот на индивидуална одговорност кој е утврден како применлив
 - b. намерата и знаењето, како што е потребно во врска со критериумите со кои се регулира обликот на индивидуална одговорност кој е утврден како применлив
 - c. околности кои ја намалуваат индивидуалната одговорност
 - d. дополнителни согледувања (доколку е применливо според националната пракса)

8. Препраќање на случајот до надлежен орган за истрага и/или гонење

- Препратете го случајот до релевантните органи во зависност од природата на наодите

Земете ги предвид аспектите на приватност и доверливост.

Практичен водич на ЕКПА: Исклучување РЕФЕРЕНЦИ

Овој дел дава краток преглед на релевантното законодавство и судската пракса кои можат да му помогнат на надлежниот службеник при испитување на потенцијален случај на исклучување.

Директива за квалификации

Клаузули за исклучување согласно Директивата 2011/95/ЕУ на Европскиот парламент и на Советот од 13 декември 2011 година во врска со стандардите за квалификација на државјани на трети земји или лица без државјанство како корисници на меѓународна заштита, за унифициран статус на бегалци или на лица кои ги исполнуваат условите за супсидијарна заштита, како и содржината на одобрената заштита:

Исклучување од статусот на бегалец

Член 12 од Директивата за квалификации

1. Државјанин на трета земја или лице без државјанство **нема право на стекнување статус на бегалец** ако: опсегот

(а) спаѓа во доменот на **член 1(Г) од Женевската конвенција** [...]

(b) надлежните органи на земјата во која престојуваат им ги имаат признато **правата и обврските кои се поврзани со поседувањето државјанство на таа земја, или правата и обврските еднакви на тие.**

2. Државјанин на трета земја или лице без државјанство **нема право на стекнување статус на бегалец** кога постојат **сериозни причини да се смета дека:**

(а) лицето извршило **злосторство против мирот, воено злосторство или злосторство против човештвото**, како што е дефинирано во меѓународните инструменти изготвени со цел да се предвидат одредби во врска со такви злосторства;

(b) лицето извршило **тешко неполитичко кривично дело надвор од земјата на азил пред неговиот прием како бегалец**, што значи пред времето на издавање дозвола за престој врз основа на доделен статус на бегалец; особено сурови дела, дури и ако се извршени со наводна политичка цел, може да се класифицираат како тешки неполитички кривични дела;

(c) лицето е **виновно за дела спротивни на целите и начелата на Обединетите нации** како што е наведено во преамбулата и членовите 1 и 2 од Повелбата на Обединетите нации.

3. Став 2 се однесува и на лица што **поттикнуваат или на друг начин учествуваат** во извршувањето на кривичните дела или делата наведени погоре.

Исклучување од супсидијарна заштита

Член 17 од Директивата за квалификации

1. Државјанин на трета земја или лице без државјанство **нема право да добие супсидијарна заштита** кога постојат **сериозни причини да се смета дека:**

(а) лицето извршило **злосторство против мирот, воено злосторство или злосторство против човештвото**, како што е дефинирано во меѓународните инструменти изготвени со цел да се предвидат одредби во врска со такви злосторства;

(b) лицето извршило **тешко кривично дело**;

(c) лицето е **виновно за дела спротивни на целите и начелата на Обединетите нации** како што е наведено во преамбулата и членовите 1 и 2 од Повелбата на Обединетите нации;

(d) лицето претставува **опасност за заедницата или за безбедноста** на земјата членка во која се наоѓа.

2. Став 1 се однесува и на лица што **поттикнуваат или на друг начин учествуваат** во извршувањето на кривичните дела или делата наведени погоре.

3. Земјите членки **може да** исклучат државјанин на трета земја или лице без државјанство од правото на супсидијарна заштита, доколку лицето **пред неговиот прием** во односната земја членка, извршило **едно или повеќе кривични дела, кои се надвор од опсегот на став 1, а за кои е предвидена казна затвор** доколку биле извршени во односната земја членка, и доколку лицето **ја напуштило својата земја на потекло само за да ги избегне санкциите кои произлегуваат од извршените кривични дела.**

Вратете се на Насоки.

Кратенки и корисни линкови

- **СПЕУ** - Суд на правдата на Европската Унија
 - [За СПЕУ](#)
 - [Судска пракса](#)
- **ЕСЧП** - Европски суд за човекови права
 - [За ЕСЧП](#)
 - [Судска пракса](#)
- **МСП** - Меѓународен суд на правдата
 - [За МСП](#)
 - [Судска пракса](#)
- **МКТР** - Меѓународен кривичен трибунал за Руанда
 - [За МКТР](#)
 - [Судска пракса](#)
- **МКТЈ** - Меѓународен кривичен трибунал за поранешна Југославија
 - [За МКТЈ](#)
 - [Судска пракса](#)
- **ДК** - Директива за квалификации
 - [Текст на ДК](#)
- **Римски статут** - Римски статут на Меѓународниот кривичен суд
 - [Текст на Римскиот статут](#)
- **СССЛ** - Специјален суд за Сиера Леоне
 - [За СССР](#)
 - [Судска пракса](#)

Овој краток преглед на правни референци и судска пракса не е наменет да послужи како исцрпна референтна алатка. Тој само има за цел да обезбеди практични насоки за надлежниот службеник, така што ќе го упати на некои од најважните одредби и судска пракса.

Референците во продолжение се организирани по теми.

Процена на докази

Товар на докажување

Правни референци	Судска пракса
Член 4 од ДК Член 12 од ДК Член 17 од ДК	<ul style="list-style-type: none"> ■ СПЕУ, Пресуда од 9 ноември 2010 година, споени случаи C-57/09 и C-101/09, В и D, EU:C:2010:661, став 95

Стандард на докажување

Правни референци	Судска пракса
Член 4 од ДК Член 12 од ДК Член 17 од ДК	<ul style="list-style-type: none"> ■ СПЕУ, Пресуда од 9 ноември 2010 година, споени случаи C-57/09 и C-101/09, В и D, EU:C:2010:661, став 87 ■ Врховен суд (Обединето Кралство), ЈС против Државниот секретар за Министерството за внатрешни работи, 17 март 2010 година, став 39 ■ Врховен суд (Обединето Кралство), Ал-Сири против Државниот секретар на Министерството за внатрешни работи, 21 март 2012 година, став 69-75 ■ Апелационен суд (Англија и Велс), АН (Авганистан против Државниот секретар на Министерството за внатрешни работи), [2015], EWCA ■ Врховен суд на Канада, Езокола против Канада (Министер за државјанство и имиграција), 2013 SCC 40, [2013] 2 S.C.R. 678, Вовед ■ Врховен суд на Канада, Пушпанатан против Канада (Министер за државјанство и имиграција), [1998] 1 S.C.R. 982 ■ Трибунал за жалби по одлуки за управни спорови (Австралија), СРЈЈ против Министерот за имиграција и мултикултурни работи, [2006] AATA 320, 5 април 2006 година, ставови 52-62

Квалификација на дела кои подлежат на исклучување

Злосторство против мирот

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 1Г(а) од Женевската конвенција</p> <p>Член 12(2)(а) од ДК</p> <p>Член 17(1)(а) од ДК</p> <p>Член 8bis од Римскиот статут</p> <p>Член 6 од Повелбата на Меѓународниот воен трибунал од 1945 година (Лондонска повелба)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Федерален суд на Канада, Хинцман против Канада (Министер за државјанство и имиграција) (F.C.), 2006 FC 420; [2007] 1 F.C.R. 561, Канада: Федерален суд, 31 март 2006 година; ставови 141-142 и 155-160

Воено злосторство

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 1Г(а) од Женевската конвенција</p> <p>Член 12(2)(а) од ДК</p> <p>Член 17(1)(а) од ДК</p> <p>Член 8 од Римскиот статут</p> <p>Одредби за тешки кривични дела од Женевските конвенции од 1949 година и Дополнителниот протокол I</p> <p>Член 3 заеднички за Женевските конвенции од 1949 година</p> <p>Членови 4, 13, 16 од Дополнителниот протокол II</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-94-1, Обвинителот против Душко Тадиќ, (Жалбен совет), Одлука за одбранбениот предлог за привремена жалба за надлежноста, 2 октомври 1995 година, ставови 128-134

Злосторство против човештвото

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 1Г(а) од Женевската конвенција</p> <p>Член 12(2)(а) од ДК</p> <p>Член 17(1)(а) од ДК</p> <p>Член 6 од Римскиот статут</p> <p>Член 7 од Римскиот статут</p> <p>Член 5 од МКТЈ</p> <p>Член 3 од МКТР</p> <p>Конвенција од 1948 година за спречување и казнување на злосторство геноцид</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ МСП, Примена на Конвенцијата за спречување и казнување на злосторство геноцид (Босна и Херцеговина против Србија и Црна Гора), 26 февруари 2007 година, ставови 299, 319 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-05-88-T, Поповиќ и др., (Судски совет), Пресуда, 10 јуни 2010 година, ставови 809-832 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-95-14-A, Обвинителот против Блашкиќ, (Жалбен совет), Пресуда, 29 јули 2004 година, ставови 96-102 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-99-52-A, Обвинителот против Нахимана и др. (Жалбен совет), Пресуда, 28 ноември 2007 година, ставови 915-924 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-96-4-T, Обвинителот против Жан-Пол Акајесу (Судски совет 1), Пресуда, 2 септември 1998 година, ставови 500-509, 521, 579 ■ Апелационен суд (Англија и Велс), AA-P (Иран) против Државниот секретар на Министерството за внатрешни работи, [2013] EWCA Civ 835 ■ Трибунал за жалби по одлуки за управни спорови (Австралија), СРЈЈ против Министерот за имиграција и мултикултурни работи, [2006] AATA 320, 5 април 2006 година

Тешко (неполитичко) кривично дело

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 1ѓ(б) од Женевската конвенција</p> <p>Член 12(2)(а) од ДК</p> <p>Член 17(1)(а) од ДК</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ СПЕУ, Пресуда од 24 јуни 2015 година, Х.Т. против Ланд Баден-Виртемберг, EU:C:2015: 413 ■ Повисокиот трибунал (Обединето Кралство) (Комора за азил и имиграција), АН (член 1ѓ(б)), [2013] UKUT 00382 ■ Судски комитет на Горниот дом (Велика Британија), Т против Државниот секретар за Министерството за внатрешни работи, [1996] 2 All ER 865, 22 мај 1996 година ■ Врховен суд на Канада, Феблес против Министерот за државјанство и имиграција, 2014, SCC 68 ■ Апелационен суд (Нов Зеланд), С против Органот за жалби по статус на бегалец, CA262/97, 2 април 1998 година

Дела спротивни на целите и принципите на ООН

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 1ѓ(в) од Женевската конвенција</p> <p>Член 12(2)(а) од ДК</p> <p>Член 17(1)(а) од ДК</p> <p>Повелбата на ООН</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ СПЕУ, Пресуда од 9 ноември 2010 година, споени случаи С-57/09 и С-101/09, В и D, EU:C:2010:661, ставови 79-99 ■ Врховен суд (Велика Британија), Ал-Сири против Државниот секретар на Министерството за внатрешни работи, 21 ноември 2012 година ■ Национален суд за азил (Франција), СР, бр. 611731, 27 јуни 2008 година ■ Национален суд за азил (Франција), г. С, бр. 11016153, 15 јули 2014 година

Опасност за заедницата или безбедноста на државата

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 17(1)(г) од ДК</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Национален суд за азил (Франција), пресуда од 29 јуни 2012 година, г. А., бр. 10014511 ■ Национален суд за азил (Франција), пресуда од 20 септември 2012 година, г. М., бр. 10018884 ■ Национален суд за азил (Франција), пресуда од 21 април 2011 година, г. Р., бр. 10014066 ■ Национален суд за азил (Франција), пресуда од 15 февруари 2013 година, г. Б., бр. 10005048 ■ Комисија за прашања во врска со бегалци (Франција), одлука од 1 февруари 2006 година, г-ѓа О., бр. 533907

Дела од терористичка природа

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 51(2) од Дополнителниот протокол I</p> <p>Член 4(2)(г) и 13(2) од Дополнителниот протокол II</p> <p>Рамковна одлука на Советот 2002/475/JXA од 13 јуни 2002 година за борба против тероризмот</p> <p>Рамковна одлука на Советот 2008/919/JXA од 28 ноември 2008 година за изменување и дополнување на Рамковната одлука 2002/475/JXA за борба против тероризмот</p> <p>Меѓународни конвенции и протоколи во врска со тероризмот (кликнете овде)</p> <p>Совет за безбедност на ООН, Резолуција 1373 (2001) на Советот за безбедност [за закани по меѓународен мир и безбедност предизвикани од терористички дејства], 28 септември 2001 година, S/RES/1373 (2001)</p> <p>Совет за безбедност на ООН, Резолуција 1566 (2004) на Советот за безбедност во врска со закани по меѓународниот мир и безбедноста предизвикани од тероризам, 8 октомври 2004 година, S/RES/1566 (2004)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ СПЕУ, Пресуда од 9 ноември 2010 година, споени случаи C-57/09 и C-101/09, Б и Д, EU:C:2010: 661 ■ СПЕУ, Пресуда од 29 јуни 2010 година, Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof против Е и Ф, Предмет C-550/09, ставови 61-62 ■ Национален суд за азил (Франција), г. С, бр. 11016153, 15 јули 2014 година ■ Национален суд за азил (Франција), СР, бр. 611731, 27 јуни 2008 година

Индивидуална одговорност

Општи аспекти

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 12 од ДК Член 17 од ДК Членови од 25, 28, 30-33 од Римскиот статут</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ СПЕУ, Пресуда од 9 ноември 2010 година, споени случаи С-57/09 и С-101/09, Б и Д, ЕУ:С:2010:661 ■ Врховен суд (Велика Британија), ЈС против Државниот секретар на Министерството за внатрешни работи, став 55; ■ Врховен суд на Канада, Езокола <i>против</i> Канада (државјанство и имиграција), 201, Вовед

Видови на индивидуална одговорност

Извршување дело кое подлежи на исклучување

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 12(3) од ДК Член 17(2) од ДК Член 25(3)(а) од ДК Член 30 од Римскиот статут</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-98-30/1-Т, Првостепена пресуда, 2001 година, Обвинителот против Мирослав Квоцка и др., став 243 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-98-30/1-Т, Првостепена пресуда, 2001 година, Обвинителот против Мирослав Квоцка и др., став 251 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-94-1, Обвинителот против Душко Тадиќ, (Жалбен совет), Одлука за одбранбениот предлог за привремена жалба за надлежноста, 2 октомври 1995 година, став 188

Поттикнување други лица да извршат кривично дело

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 12(3) од ДК Член 17(2) од ДК Член 25(3)(б) од Римскиот статут Член 25(3)(д) од Римскиот статут Член 30 од Римскиот статут</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТЈ, Предмет б. IT-04-82-А, Обвинителот против Бошкоски и Тарчуловски (Жалбена пресуда), 19 мај 2010 година, став 125 ■ МКТЈ, Случај бр. IT-95-14/2-А, Обвинителот против Дарио Кордиќ, Марио Черкез (Жалбена пресуда), 17 декември 2004 година, став 27 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-98-30/1-Т, Првостепена пресуда, 2001 година, Обвинителот против Мирослав Квоцка и др., став 252 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-99-52-А, Обвинителот против Нахимана и др. (Жалбен совет), 28 ноември 2007 година, ставови 440, 479, 482 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-99-54А-А, Жан де Дју Камуханда против Обвинителот (Апелациона пресуда), 19 септември 2005 година, став 593 ■ СССЛ, Предмет бр. SCSL-2004-16-А, Обвинителот на Специјалниот суд против Алекс Тамба Брима, Брима Бази Камара, Сантиги Борбор Кану (обвинет за АФРЦ) (Апелациона пресуда), 22 февруари 2008 година, став 301

Помагање и поттикнување

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 12(3) од ДК</p> <p>Член 17(2) од ДК</p> <p>Член 25(3)(в) од Римскиот статут</p> <p>Член 30 од Римскиот статут</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-95-13/1, Обвинителот против Мрксиќ и др. (Апелациона пресуда), 5 мај 2009 година, ставови 49, 145-159 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-98-32-A, Апелациона пресуда, Обвинителот против Митар Васиљевиќ, 25 февруари 2004 година, став 102 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-98-30/1-T, Првостепена пресуда, 2001 година, Обвинителот против Мирослав Квоцка и др., ставови 253 – 256 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-94-1A, Обвинителот против Душко Тадиќ (Жалбен совет), 15 јули 1999 година, став 229 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-2001-70-A, Рукундо против Обвинителот (Апелациона пресуда), 20 октомври 2010 година, став 52 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-05-88-A, Калиманзира против Обвинителот (Апелациона пресуда), Пресуда, 20 октомври 2010 година, став 220 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-99-52-A, Обвинителот против Нахимана и др. (Жалбен совет), 28 ноември 2007 година, став 482 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-96-4-T, Обвинителот против Жан-Пол Акајесу (Судски совет 1), 2 септември 1998 година, ставови 484, 545 ■ СССЛ, Предмет бр. SCSL-04-14-A, Обвинителот против Моинина Фофана, Алиеу Кондева (ЦДФ обвинетиот) (Апелациона пресуда), 28 мај 2008 година, став 72 ■ Повисокиот трибунал (Обединето Кралство), МТ (член 1Г (а) - помагање и поттикнување) Зимбабве против Државниот секретар за Министерството за внатрешни работи, [2012] UKUT 00015 (IAC)

Злосторничко здружување

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 12(3) од ДК</p> <p>Член 17(2) од ДК</p> <p>Член 25(3)(г) од Римскиот статут</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-99-36, Обвинителот против Радослав Бржанин, - Апелациона пресуда, 3 април 2007 година, ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-98-30/1-T, Првостепена пресуда, 2001 година, Обвинителот против Мирослав Квоцка и др., ставови 265-312 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-94-1-A, Обвинителот против Душко Тадиќ, Апелациона пресуда, 15 јули 1999 година, ставови 190-191, 195-196, 202-204, 220, 227 ■ Повисокиот трибунал (Обединето Кралство), МТ (член 1Г(а) - помагање и поттикнување) Зимбабве против Државниот секретар на Министерството за внатрешни работи, [2012] UKUT 00015 (IAC)

Командна одговорност

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 12(3) од ДК</p> <p>Член 17(2) од ДК</p> <p>Член 28 од Римскиот статут</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-03-68-A, Обвинителот против Насер Ориќ (Апелациона пресуда), 3 јули 2008 година, став. 18, 20, 177 ■ МКТЈ, IT-98-30/1-T, Првостепена пресуда, 2001 година, Обвинителот против Мирослав Квоцка и др., ставови 313 -314; ■ МКТЈ, IT-95-14-T, Првостепена пресуда, Обвинителот против Тихомир Блашкиќ, 3 март 2000 година, ставови 41-42, 67 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-97-20-T, Обвинителот против Лорен Семанза, (Судски совет III на МКТР), 15 мај 2003 година, ставови 401-402

Психичка состојба (намера и знаење)

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 30 од Римскиот статут</p> <p>Член 32 од Римскиот статут</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-02-60-A, Апелациона пресуда, Обвинителот против Видоје Благојевиќ и Драган Јокиќ, 9 мај 2007 година, став 127 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-98-32-T, Првостепена пресуда, Обвинителот против Митар Васиљевиќ, 29 ноември 2002 година, став 71 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-98-30/1-T, Првостепена пресуда, 2001 година, Обвинителот против Мирослав Квоцка и др., став 255. ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-95-14-T, Првостепена пресуда, Обвинителот против Тихомир Блашкиќ, 3 март 2000 година, став 286 ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-95-17/1, Првостепена пресуда, Обвинителот против Анто Фурунција, 10 декември 1998 година, став 246 ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-96-4-T, Обвинителот против Жан-Пол Акајесу (Судски совет 1), 2 септември 1998 година, став 523

Дела кои подлежат на исклучување, а се припишуваат на група или режим

Правни референци	Судска пракса
<p>Член 12 од ДК</p> <p>Член 17 од ДК</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ СПЕУ, Пресуда од 9 ноември 2010 година, споени случаи С-57/09 и С-101/09, Б и Д, EU:C:2010:661, ставови 88-98 ■ МКТЈ, IT-97-24-T Обвинителот против Миломир Стакиќ (Првостепена пресуда), 31 јули 2003 година, став 433

Основи за намалување на индивидуалната одговорност

Психички капацитет за разбирање и контролирање на своето однесување

Правни референци	Судска пракса
Член 31(а), 31(б), Римски статут Член 40(3) од Конвенцијата за правата на детето	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТР, Предмет бр. ICTR-96-4-T, Обвинителот против Жан-Пол Акајесу (Судски совет 1), 2 септември 1998 година, став 523

Принуда

Правни референци	Судска пракса
Член 31(г) од Римскиот статут Член 33 од Римскиот статут	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-96-22-A, Апелациона пресуда, Обвинителот против Драган Ердемовиќ, Апелација, 7 октомври 1997 година, став 19 ■ Повисокиот трибунал (Обединето Кралство), АБ (член 1 Г (а) - одбрана - принуда) Иран [2016] UKUT 00376 (IAC)

Самоодбрана и одбрана на други

Правни референци	Судска пракса
Член 31 (1) (в) од Римскиот статут	<ul style="list-style-type: none"> ■ Трибунал за жалби по одлуки за управни спорови (Австралија), пресуда од 16 јуни 2010 година, Re YYMT и FRFJ (2010), 115 ALD 590

Наредби од повисоки инстанции

Правни референци	Судска пракса
Член 33 од Римскиот статут	<ul style="list-style-type: none"> ■ МКТЈ, Предмет бр. IT-96-22-A, Апелациона пресуда, Обвинителот против Драган Ердемовиќ, Апелација, 7 октомври 1997 година

Дополнителни согледувања

Правни референци	Судска пракса
Член 29 од Римскиот статут	<ul style="list-style-type: none"> ■ СПЕУ, Пресуда од 9 ноември 2010 година, споени случаи Ц-57/09 и Ц-101/09, Б и Д, EU:C:2010:661, ставови 103-105 ■ Повисокиот трибунал (Обединето Кралство) (Комора за азил и имиграција), АХ (член 1Г(б)), [2013] UKUT 00382

Други извори

Судската анализа на ЕКПА „Исклучување“: Членови 12 и 17 од Директивата за квалификации (2011/95/EУ) е дел од серијата изданија на ЕКПА во врска со професионален развој за членови на судови и трибунали и дава сеопфатен преглед на клаузулите за исклучување од судска перспектива.

Интернет страницата на Меѓународниот кривичен суд содржи голема база на податоци за меѓународни инструменти и меѓународна и национална судска пракса во врска со меѓународни кривични дела. Корисна алатка за надлежните службеници кои постапуваат по елементи на кривично дело, може да бидат правните алатки на МКС.

Релевантни материјали од Високиот комесаријат за бегалци на ООН (УНХЦР):

- ▶ [Прирачник за процедурите и критериумите за одредување статус на бегалец во согласност со Конвенцијата од 1951 година и Протоколот од 1967 година во врска со статусот на бегалците \(поглавје IV\);](#)
- ▶ [Информативен допис во врска со примената на клаузулите за исклучување: член 1Г од Конвенцијата од 1951 година во врска со статусот на бегалците](#)
- ▶ [Упатства за меѓународна заштита: Примена на клаузулите за исклучување: член 1Г од Конвенцијата од 1951 година во врска со статусот на бегалците](#)
- ▶ [Упатства за меѓународна заштита: Барања за азил на деца според членовите 1\(A\)2 и 1\(Г\) од Конвенцијата од 1951 година и/или Протоколот од 1967 година во врска со статусот на бегалците](#)

За прашања во врска со меѓународното хуманитарно право и законите и однесувањето во меѓународни или немеѓународни конфликти, веб-страницата на Меѓународниот комитет на Црвениот крст (МКЦК) може да биде релевантен извор.

КАКО ДА СЕ ОБЕЗБЕДАТ ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ЕУ

Бесплатни публикации:

- еден примерок:
преку ЕУ Книжарница (<http://bookshop.europa.eu>);
- повеќе од еден примерок или постери/мапи:
од претставништвата на Европската Унија (http://ec.europa.eu/represent_en.htm);
од делегациите во земјите што не се членки на ЕУ
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_en.htm);
преку контактирање со услугата Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_en.htm)
или со јавување на 00 800 6 7 8 9 10 11 (телефонски број од каде било во ЕУ) (*).

(*) Дадените информации се бесплатни, како и повеќето повици (иако некои оператори, телефонски говорници или хотели може да Ви наплатат).

Публикации за кои се плаќа:

- преку ЕУ Книжарница (<http://bookshop.europa.eu>).

